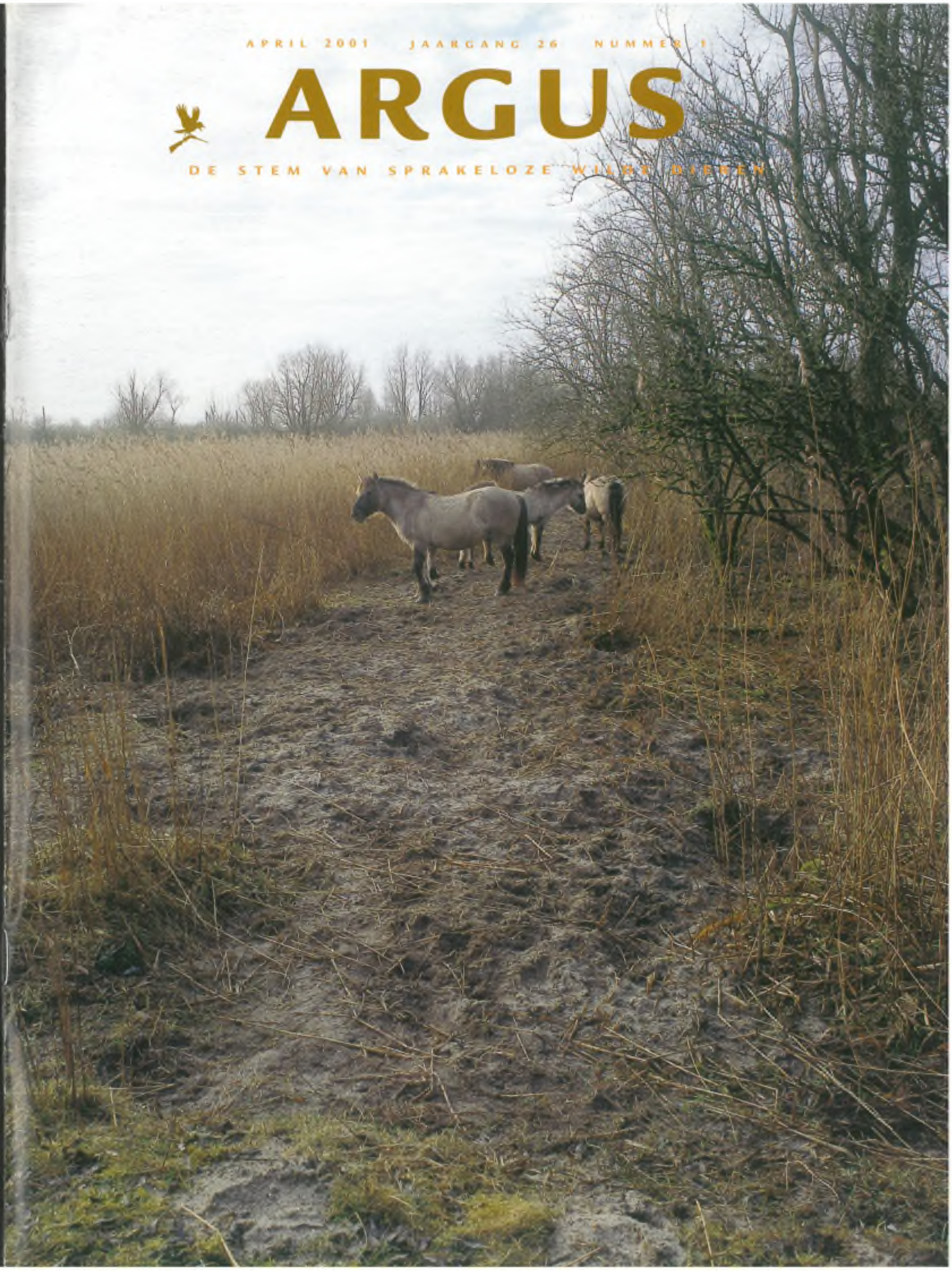

APRIL 2001 JAARGANG 26 NUMMER 1

ARGUS

DE STEM VAN SPRAKELOZE WILDE DIEREN

COLOFON

ISSN 0166-5073

Argus is het kwartaalijdschrift van De Faunabescherming, Amsteldijk Noord 135, 1183 TJ Amstelveen, Telefoon (020) 641 07 98. Argus wordt toegestuurd aan donateurs die minstens fl. 30,- per jaar betalen via Postbanknummer 3522188 te 's-Graveland. Sympathisanten betalen minstens fl. 10,- per jaar en ontvangen jaarlijks de Fauna-Nieuwsbrief. Indien u de De Faunabescherming testamentair wenst te gedenken, wordt u verzocht contact op te nemen met de penningmeester.

Redactie

Gerard Ellenbroek, Bob Hagen, Pauline de Jong, Niko Koffeman, Norman van Swelm, Harm Niesen.

Redactieadres

Gerard Ellenbroek, Ratelaar 47, 7322 GM Apeldoorn, Telefoon (055) 360 36 06, E-mail: ga.ellenbroek@chello.nl

Fotoredactie

Rob Busser, Berkelsingel 5, 7201 BK Zutphen, Telefoon (0575) 51 54 62, Telefax (0575) 54 61 43

Vormgeving

studio RB, Zutphen.

Druk

Tesink bv, Zutphen

Donateursadministratie

Postbus 150, 6870 AD Renkum

Doelstelling

De Faunabescherming is een landelijke organisatie. Haar doel is een ethisch en wetenschappelijk verantwoord faunabeleid. De Faunabescherming tracht haar doel te bereiken door het bepleiten van verbetering in de wetgeving, het propageren van milieuvriendelijke beheersmaatregelen, het stimuleren van onderzoek en het bekend maken van onderzoeksresultaten aan beleidsinstanties en publiek.

Bestuur

I. v.d. Abeele, R. Boeve-Bant, M.C.J. Bouterse, R. Busser, G.A. Ellenbroek, A. Hertsberg, A.P. de Jong, N. Koffeman, H.H. Niesen, J. Poeder, R. Stockmann, S.H.D. Voss.

Adviseur

G. Udo

Secretariaat

Mw. A. P. de Jong, Amsteldijk Noord 135, 1183 TJ Amstelveen, Telefoon (020) 641 07 98, Telefax (020) 647 37 00, E-mail: faunabescherming@wxs.nl

Penningmeester

Mw. R. Boeve-Bant, Bergsepad 6, 1244 PS Ankeveen, Telefoon (0294) 25 13 19

Knipselkrant

Zes keer per jaar verschijnt de Fauna-Knipselkrant, een bloemlezing van de in de Nederlandse pers verschenen artikelen over jacht en faunabeleid. U kunt zich abonneren door overmaking van fl. 15,- per jaar op Postbanknummer 116072 ten name van donateursadministratie De Faunabescherming te Renkum, onder vermelding van 'Knipselkrant'. Voor de krant bestemde knipsels kunnen worden gestuurd naar: Fauna-Knipselarchief, Olieslagershorst 103, 7328 NM Apeldoorn.

INHOUD

3 Harm Niesen: Naar een verantwoord faunabeheer? Bespiegeling over de starre hardnekkigheid waarmee jagers, boeren en Weidevogelbeschermers vasthouden aan eenmaal ingenomen standpunten.

5 Heinz Stockmann: Informatie over AMvB's Korte bespreking van de verschillende manieren waarop (recente) informatie over de ontwikkelingen rond Flora- en faunawet kan worden verkregen.

6 De Meamaximaculpa-trofee Jury-rapport over de inzendingen voor de prijsvraag die de Faunabescherming uitschreef ter viering van haar 25-jarig bestaan.

8 Reinier Asberg: Het Sprookje Inzendingen van een van de deelnemers aan de Meamaximaculpa-prijsvraag.

10 Europese vleermuizengids Boekbespreking.

11 Gerard Ellenbroek: Minister Jorritsma weet het beter Column.

12 Jan Bouterse: Omgang met verwilderde en voor verwildering uitgezette dieren Derde en laatste deel van de Beleidsvisie van de Faunabescherming.

16 Teken voor de Groene Grens Aandacht voor de actie van milieudefensie voor de groene ruimte in Nederland.

18 Bob Hagen: Dierenvriend of jagerhater De auteur vraagt zich tot welke categorie hij zich eigenlijk rekenen moet.

19 De buit van Vos(s) Vaste rubriek

20 Jan Bouterse & Rita Stockmann: Mond- en klauwzeer Over de gevaren van MKZ voor de in het wild levende dieren.

21 Ds.J.W. Bok: De willekeur regeert op het Kroondomein Een bewoner van het Kroondomein vertelt over de manier waarop de gezagsdragers op 't Loo met hun macht omgaan.

24 Geurt Besselink: De Kroondomeinen Vaste rubriek

Omslag Grote grazers in de Oostvaardersplassen (foto: Rob Busser) Zie ook pagina 12 t/m 15.

NAAR EEN VERANTWOORD FAUNABEHEER

Aan onze donateurs

Dank. Vél dank.
Ten eerste aan onze donateurs die keurig op tijd hun jaarlijkse bijdrage betaalden. Gelukkig zijn die er in grote getale. Dat spaart ons erg veel werk en kosten. Dank ook aan de vele donateurs die ons een extra schenking deden. Geweldig, fijn en bemoedigend is dat altijd om op die manier hun waardering voor en hun verbondenheid met ons werk te kunnen voelen. Werk, dat absoluut nodig blijft en belangrijk is omdat er op dit stukje aardbol, dat Nederland heet, nog veel valt te verbeteren voor de in het wild levende dieren. Dank ook aan de mensen die het afgelopen jaar weer klaar stonden om ons bij onze acties te steunen. Hun medewerking en hun aanwezigheid daarbij zijn onontbeerlijk voor welslagen ervan.

Uiteraard kunnen we niet iedereen een persoonlijk bedankbriefje sturen. Daarom wil ik u allen langs deze weg, mede namens de penningmeester, hier in Argus hartelijk bedanken voor uw positieve medewerking.

De voorzitter, Jeen Poeder

Er is veel gebeurd, de afgelopen maanden. Acties tegen de drijfjacht en vervolgens een Tweede Kamer en een staatssecretaris die zich daar tegen uitspreken. Een rechter die tot de slotsom komt dat er geen lichtbakvergunningen behoeven te worden afgegeven om de arme schaapjes tegen massale aanvallen van vossen te beschermen. Een rapport waarin verslag wordt gedaan van een jaren durend onderzoek naar de vossen in de duinen, waaruit blijkt dat er in feite niets is om je bezorgd over te maken. Dat is allemaal erg hoopgevend. Of toch niet? Als er één ding de afgelopen tijd helder is geworden, dan is het wel de manier waarop tegenwoordig kennelijk beslissingen tot stand komen. Of: de nadelen van het poldermodel. Laten we beginnen bij de drijfjacht. Daar is, behalve enkele uitverkorenen, niemand een voorstander van. Daarom op democratisch verantwoorde

wijze onverbiddelijk afschaffen. Nee dus, we maken er drukjacht van. Daar is wel een wetswijziging voor nodig, dat duurt enkele jaren en tot die tijd zal de drijfjacht daarom ook wel blijven bestaan. Waarin drukjacht dan precies van drijfjacht verschilt, moet nog eens goed worden uitgevogeld. Maar als het eenmaal op papier staat, is iedereen tevreden. Welke bestuurder maakt zich zorgen over hoe het er werkelijk aan toe gaat? Wie controleert en treedt regulerend op, als het verschil tussen drijf- en drukjacht minimaal blijkt te zijn? Tweede voorbeeld. Op het eerste gezicht weinig op aan te merken. Maar ook deze beslissing is tot stand gekomen op een manier waar vraagtekens bij kunnen worden gezet. In dit geval liep het voor ons goed af, maar dat lag deels aan de naïviteit van de tegenstanders. En dat zal ze wel geen tweede keer overkomen.

De lichtbakvergunningen waren aangevraagd om ernstige schade aan schapen en lammeren te voorkomen. De rechter wilde natuurlijk weten, waarom er dit jaar op ernstige schade moest worden gerekend. Daar kon hij niet van worden overtuigd. De boeren en jagers kwamen niet verder dan de mededeling dat het in een enkel geval toch niet uitgesloten kon worden, dat een vos vorig jaar aan een schaap - dood of levend? - had gezeten. Onderzoek naar de betrouwbaarheid van de mededelingen van de elkaar bestrijdende partijen wordt echter niet gedaan. Dus wat gebeurt er een volgende keer? Als één schaap niet voldoende is om de rechter te overtuigen, maken we de volgende keer melding van tien schadegevallen. Zulke berichten verschijnen tenslotte ook nu al in de kranten. Helemaal

Jonge vos (foto: Geurt Besselink).

onverwacht is het dus niet. Wij waren aanvankelijk blij met de omkering van de 'bewijslast'. Vroeger werd bij een klacht automatisch een vergunning verleend; ook toen zonder enige controle op het gerechtvaardigd zijn van die klacht. Nu dient de klager met bewijzen te komen, maar als rechters straks met een anekdote tevreden zijn en geen harde bewijzen verwachten, zijn we nog even ver van huis. Eindelijk, terwijl er al geruchten de ronde deden dat het er helemaal niet meer van zou komen, is nu toch het rapport over het vossenonderzoek in het Noord-Hollands Duinreservaat naar buiten gekomen. Hoewel er op het onderzoek wel wat valt af te dingen en de resultaten jammer genoeg niet goed vergelijkbaar zijn met het rapport dat 15 jaar geleden werd gemaakt, staan er leuke dingen in. Zo blijken de duinvossen nooit of hoogst zelden een voet buiten de duinen te zetten. Terwijl zich overal in de polders ook vossen hebben gevestigd. Weg dus met het jagers-praatje dat hordes uitgehongerde vossen de totaal uitgestorven duinen verlaten om het platteland onveilig te maken. Ook blijkt uit enkele maanden durende proeven met schapen en lammeren van verschillende leeftijd, dat vossen geen bedreiging voor ze vormen. Integendeel, oaien verjagen te dichtbij komende vossen. Ook de 'grondbroeders' in de duinen zijn door de vos niet uitgeroeid. Sommige soorten, zoals boomleeuwerik, roodborsttapuit en sprinkhaanzanger, doen het uitstekend. Tapuit gaat achteruit, maar dat blijkt veroorzaakt te worden door het in sommige delen van de duinen sterk achteruit gaan van het aantal konijnen. Waar konijnen zijn, zijn ook nog steeds tapuiten. En

dat de konijnen zo sterk achteruit zijn gegaan blijkt ook niet te komen door de vossen. Zeker, die leven in het duin nog steeds voor bijna 80% van konijn, maar de achteruitgang wordt veroorzaakt door een virusziekte. Of het aantal vossen in de duinen nu aanmerkelijk verschilt van wat in het vorige onderzoek is gevonden, kan helaas niet uit het rapport worden afgeleid, omdat men niet dezelfde definities over de grootte van territoria heeft gehanteerd. Maar duidelijk is wel, dat er in feite geen reden is om regulerend te gaan optreden. Nog afgezien van het feit dat over de effecten van eventueel regulerend optreden niets zinnigs kan worden gezegd. Want daar is nog steeds geen fatsoenlijk onderzoek naar gedaan in ons land. Het rapport is besproken met alle mogelijke deelnemers en betrokkenen. En wat blijkt dan? Hoewel er ondanks alle beperkingen wel degelijke conclusies aan het rapport zijn te verbinden, is niemand van al die betrokkenen van plan ook maar een millimeter af te wijken van zijn oorspronkelijk ingenomen standpunten. Nog steeds weten de jagers zeker dat vossen alles leegroven en dus kort moeten worden gehouden. Nog steeds beschouwen boeren vossen als een ernstige bedreiging van schapen, kleinvee en zelfs kalveren en mensen. Nog steeds vinden 'Weidevogelbeschermers' dat vossen onverantwoorde predatie op hun lievelingen plegen. Het maakt geen indruk als zij er op gewezen worden dat weidevogels door de intensivering van de landbouw achteruit gaan. Dat weidevogels nog maar een paar honderd jaar in ons land broeden en dus niet zo 'typisch Hollands' zijn. Dat de natuur nu eenmaal

continu verandert en dat het onzinnig is om je te fixeren op een natuurbeeld van honderd jaar geleden. Dat juist de in ons land verdwijnende soorten als kempfaan en watersnip het in hun oorspronkelijke broedgebieden in het hoge noorden nog steeds uitstekend doen. Ondanks de vele, ook daar aanwezige predatoren zoals (pool-)vossen. Rest het ons om twee conclusies te trekken, die weinig hoop geven voor de toekomst. Beleidsmakers zijn in het polder-model bang om een hard standpunt in te nemen. Terwijl duidelijk is dat van twee strijdende partijen er maar één gelijk kan hebben, gaan zij in het midden zitten en is dus - terecht - iedereen ontevreden. Bovendien willen ze vooral hebben

Vossenwelpje
(foto: Geurt Besselink).

gezegd wat ze er van vinden. Voor controle van wat er in werkelijkheid gebeurt, hebben ze geen belangstelling. De tweede conclusie is niet minder somber. Eigenlijk zijn we er altijd van uitgegaan, dat mensen met behulp van redelijke argumentatie ergens van kunnen worden overtuigd. En dat blijkt dus helemaal niet geval te zijn. Of het nu jagers, boeren, Weidevogelbeschermers of andere beheerders zijn, ze hebben hun standpunten al ingenomen en geen enkel onderzoek zal in staat zijn hun overtuiging aan het wankelen te brengen. Een somber vooruitzicht...

Harm Niesen

INFORMATIE OVER AMVB'S

De Flora- en faunawet is nog steeds niet van kracht. Het laatste bericht van Staatssecretaris Faber is, dat zij medio zomer de Wet in werking wil laten treden. Of dat lukt valt te betwijfelen. De Flora- en faunawet is een raamwet. Naast de Wet zelf zijn er zes Algemene Maatregelen van bestuur, kortweg AMvB's genoemd. Bij vier van deze AMvB's wordt in de Tweede Kamer nog gediscussieerd over de inhoud van een aantal artikelen.

De Provincies moeten financiële taken overnemen van het Rijk. Daar moeten echter Rijk en Provincies het eerst nog onderling over eens worden. Ook moeten er nog ministeriële uitvoeringsregelingen worden opgesteld. Elke provincie moet een eigen faunabeleidsplan opstellen. Het daarin vastgestelde beleid dient mede als toetsing voor de door Faunabeheereenheden bij de provincie in te dienen faunabeheerplannen. Ook dienen de faunabeleidsplannen als basis voor de argumenten op grond waarvan vergunningen voor ontheffingen kunnen worden verleend. Naast de genoemde zes AMvB's zal staatssecretaris Faber ook nog een zevende AMvB indienen, waarin de schade wordt geregeld. Uit dit alles zal duidelijk zijn, dat het op korte termijn van kracht worden van de Flora- en faunawet niet erg waarschijnlijk is.

Wetboekjes

De losbladige Flora- en faunawet, uitgave F5, een losbladige versie in een ringband van Vermande in Leystad krijgt binnenkort een aanvulling. De kleine zakformaat wetboekjes, editie Schuurman en Jordens, worden tegenwoordig uitgegeven door Samson in Alphen aan den Rijn. Het kan echter nog wel een jaar duren voordat hun Flora- en faunawet via de boekhandel verkrijgbaar is. Tot die tijd zullen we het moeten doen met de publicaties in het Staatsblad en de uitgaven van de Staatsdrukkerij of de informatie op het Internet.

Internet

Voor degenen die over internet beschikken, zijn publicaties over de Flora- en faunawet te vinden onder www.overheid.nl, en wel als volgt: Selecteer 'Publicaties Rijk' (installeer, indien nodig 'Acrobat Reader').

Klik op 'starten' en zet vervolgens een vinkje bij 'Staatsblad' in de rubriek publicatiesoorten (rubriek 1). Rubriek 2 leeg laten. Vul voor de informatie over de Flora- en faunawet bij rubriek 3 achter vergaderjaar '1998' in en achter publicatienummer '402' (zie figuur 1). Druk op 'zoek' en kies op de volgende pagina optie 2 (402, van 14-07-1998) (zie figuur 2).

De zes aanvullende besluiten, AMvB's, zijn op dezelfde wijze te verkrijgen. Ze zijn te vinden bij het vergaderjaar 2000 eveneens in rubriek 3 onder de publicatienummers 520 t/m 525. Als u de toelichtingen ook wilt printen, krijgt u een stapel van 123 pagina's. Als u het printen steeds limiteert tot de wettekst blijft het aantal pagina's beperkt tot 40.

Aanvullende besluiten

Publicatie-nummer	Wettekst Aantal pagina's	Toelichting Aantal pagina's	Besluitnaam
520	9	17	Jachtbesluit
521	8	24	Beheer en schadebestrijding
522	4	11	Faunabeheer(-eenheden)
523	6	5	Aanwijzing dier- en plantensoorten
524	4	8	Prepareren dieren
525	9	18	Vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten

Figuur 1

Figuur 2

Eind vorig jaar schreef De Faunabescherming een prijsvraag uit in het kader van haar 25-jarig bestaan. Gevraagd werd een originele en uitvoerbare manier te bedenken om ons Koningshuis ervan te overtuigen dat de drijfjacht moet worden afgeschaft. Via Argus (3-4/2000) en de internet-site van De Faunabescherming (www.hofjacht.nl) werden deelnemers uitgenodigd hun inzendingen vóór het Tweede Kamer-debat over deze kwestie in te sturen. Dat debat is inmiddels al weer enkele weken achter de rug en op 19 februari jl. werd de prijs, fl. 10.000,- in totaal, in het Noorderdierenpark in Emmen tijdens een uitzending van 'Alle dieren tellen mee' uitgereikt. Om u een indruk te geven van de inzendingen en het uiteindelijke resultaat hebben we het jury rapport hieronder integraal afgedrukt.

Rapport van de jury

DE MEAMAXIMACULPA-TROFEE

Opdracht

Aan de jury is door de Stichting De Faunabescherming gevraagd en opgedragen: *het beoordelen van inventieve plannen, die beogen een eind te maken aan de drijfjacht op wilde zwijnen in de Kroondomeinen. Meer in het bijzonder: hoe het Oranjestad in dat opzicht tot inkeer zou kunnen worden gebracht.* De bekroonde inzender (inzenders) ontvangt een bedrag aan geld alsmede de Meamaximaculpa-trofee: een eikenhouten schildje met slagstanden van een wild zwijn (gemaakt van keramiek door Ineke v.d. Abeele).

De Meamaximaculpa-trofee: een eikenhouten schildje met slagstanden van een wild zwijn.

De jury zag en begreep de woordspeling in de naam van de trofee, maar besloot dat naam, achtergrond en toekomst van Maxima Zorreguieta buiten de beoordeling zouden blijven en daarbij ook geen rol zouden spelen.

Inzendingen

In totaal zijn via de post en internet 289 inzendingen binnengekomen, waaronder enkele dubblures. Na een eerste selectie resteerden daarvan veertig inzendingen en bij het opnieuw doornemen nog eens twintig. Deze zestig inzendingen zijn door de jury stuk voor stuk bekeken en besproken en daarna bleven er negenentwintig over. Daaruit is tenslotte de eindkeus gemaakt.

Afgewezen

Een aantal inzendingen viel meteen al af, doordat de naam van de inzender ontbrak of kennelijk gefingeerd was dan wel een schertsnaam bevatte. Ook emotionele uitbarstingen en scheldpartijen kwamen niet in aanmerking, waarbij de inzender lucht gaf aan zijn mening, woede of verontwaardiging over de bestaande barbaarse zwijnenjacht, zonder met voorstellen te komen tot beëindiging. Hetzelfde lot trof enkele smakeloos geoordeelde voorstellen rond het begrip 'zwijn' (met 'zwijnskoppen' op, op Prinsjesdag naar de

koninklijke stoet staan kijken; foto's van mensen en dieren met de vraag: wie zijn 'de echte zwijnen?'). Een aantal jagers gaf zijn (meestal negatief) oordeel over de organiserende Stichting en over de prijsvraag, maar ook dat viel buiten de opzet. Voorts waren er een aantal agressieve dan wel illegale voorstellen, zoals: het massaal binnentrekken van het kroondomein op dagen, dat daar wordt gejaagd; het bloedrood verven van de hekken van alle koninklijke paleizen en paleistuinen; het organiseren van een drijfjacht op de leden van de Koninklijke familie. Maar dit karakter beviel de jury niet en zij legde ook deze inzendingen ter zijde. Niet passend en ongeschikt vond de jury tenslotte voorstellen tot het organiseren van een stille tocht in navolging van de tochten tegen zinloos geweld, of tot het organiseren van een permanente demonstratie bij het paleishek naar het

voorbeeld van de dwaze moeders in Argentinië. Dat zijn navrante en onvergelykbare zaken van een geheel andere, nog veel ernstiger orde.

Discussie binnen de jury veroorzaakte het voorstel om sommige leden van het Koninklijk Huis, die zelf aan de drijfjachten deelnemen, het beschermheer (of vrouw-)schap of het erelidmaatschap van dieren- en natuurbeschermingsorganisaties te ontnemen. Maar zo'n voorstel lijkt kansloos en eerder averechts te werken en is bovendien een interne zaak van de betreffende organisaties, zodat het hier niet in aanmerking komt.

Geprezen

Wat dan wel? De jury koos daartoe voor de volgende criteria: de voorstellen moeten uitvoerbaar, effectief en betaalbaar zijn. Aldus kwamen de volgende voorstellen in beeld. Een aantal inzenders deed een openlijk, soms hartstochtelijk en persoonlijk appèl op Hare Majesteit om af te zien van de bestaande jachtpraktijk en trok daarbij de vergelijking met haar kersttoespraken, waarin de Koningin vraagt om eerbied voor al wat leeft, om geloof, hoop en liefde en om vrede op aarde. Er waren ook lyrische ontboezemingen bij, soms in dichtvorm. Aardig vond de jury het idee om buitenlandse koningshuizen aan te schrijven en hen uitspraken te ontlokken, die de drijfjacht veroordelen. Per slot heeft de Zweedse koning besloten niet meer op elanden te jagen en heeft het engelse Lagerhuis besloten de drijfjacht op vossen af te schaffen. Maar de kans lijkt gering, dat andere vorstenhuizen openlijk het Huis van Oranje af zullen vallen, en de procedure kan wel eens lang en langdradig zijn. Nee dus voor de prijs.

Een verdienstelijke poging werd gedaan om een alternatief te vinden voor de ontvangst van gasten van het Hof: niet meer traditioneel jagen, maar een wandeling of een oud-Hollandse sport of iets cultureels (nota bene: dat doet de Koningin ook als ze in het buitenland gasten ontvangt). Maar de voorgestelde activiteiten waren te mager voor een prijs: een snooker-biljart voor het Hof; of het oud-vaderlandse spel van het klootschieten.

Ludiek en prijzenswaard waren de volgende voorstellen en uitspraken:

- 'Drijven hoort in het water en niet op het land'. Er is maar één acceptabel koninklijk drijfjacht en dat is de 'Groene Draak' (enigszins geparafraseerd).
- Organiseer de volgende Koninginnedag in Zwijndrecht en laat daar leuke kleine zwijntjes rondsnuffelen en schoolkinderen als zwijntjes verkleed leuke liedjes zingen.
- Laat overal in jachtijd oranje lampjes en -kaarsjes drijven.
- Laat de Koninklijke familie helpen met het voeren van de wilde zwijnen en hun jongen; geef die zwijnen en hun jongen elk een naam en met een spuitbus een oranje verfstreek op hun rug, zodat ze bij de jacht herkend en gespaard kunnen worden.

Goede ideeën, maar te duur en onuitvoerbaar voor een kleine en toegewijd-enthousiaste organisatie als De Fauna-bescherming waren:

- Stuur alle huishoudens in Nederland een kaart ter doorzending aan het Hof.
- Plaats overal advertenties in de krant met protest-teksten.
- Vraag Robert Long een lied tegen de zwijnenjacht te

maken en laat dat als hit overal uitzenden.

- Vraag Steven King uit Australië over te komen om een film te maken over het leven van wilde zwijnen en breng daarbij ook de moord- en slachtpartijen in beeld.
- Ontwerp een poster van een zeug met een tros biggetjes en de tekst 'U wilt toch ook nageslacht?'.
- Laat een groot aantal oranje vlaggen met een afbeelding van wilde zwijnen maken en overal ophangen.

Bekroning

De jury verwacht uiteindelijk het meest van voorstellen, die de publieke opinie mobiliseren en kenbaar maken aan het Hof. In deze categorie is dan ook de bekroning gezocht en gevonden. Daarbij gaat de jury ervan uit dat het Nederlandse volk in meerderheid vóór de monarchie is en tevens in overgrote meerderheid tégen de drijfjacht. Die spanning schept mogelijkheden: confronteer het Hof met de populariteitscontroverse en misschien sluiten ze zich dan vrijwillig bij de meerderheid aan. Hoewel er voor dit doel aardige voorstellen bij waren, ontbrak echter een Zeer Verrassende Vondst, die met kop en schouders uitstak boven de rest. Daarom maakt de jury gebruik van de door De Faunabescherming geboden mogelijkheid om de prijs te delen. Als eerste kwamen enkele inzendingen uit de bus, die zich met name richtten op kinderen. Zo was er een idee om via basisscholen allemaal kaarten van kinderen te verzenden naar het Koninklijk Huis. Ook een goed idee was het maken van een kettingbrief door kinderen, al bleef de concrete uitwerking ervan te vaag.

Beter vond de jury het volgende idee: 'De Faunabescherming nodigt alle kinderen in Nederland uit om een tekening te maken van een wild zwijn en die massaal op te sturen naar de Koningin'. De jury vat dat zo op, dat de tekeningen niet rechtstreeks door de kinderen of scholen naar de Koningin worden gestuurd, maar eerst naar De Faunabescherming, zodat deze kan zorgen voor een centrale inzending, voor publiciteit, voor een eventuele expositie en/of voor het verspreiden van de mooiste tekening in de vorm van een ansichtkaart. Aldus gaat de ene helft van de prijs naar de inzenders G. en A. Koekkoek te Gersloot.

Als tweede wordt een inzending bekroond die zich vooral richt op volwassenen. Deze inzender wil in heel Nederland transparante stickers verspreiden of verkopen met een pakkende tekst, te plakken op een gulden en te zijnertijd op een euro, zodat 'heel Nederland gewild of ongewild kennis maakt met her protest'. Als tekst voor de stickers denkt de jury aan: 'Stop de koninklijke drijfjacht'. Of 'Trix, trix, trix,

drijfjacht is maar niks!. Aldus gaat de andere helft van de prijs naar inzender B. Rook te Driebergen.

Aldus opgemaakt en besloten op 7 februari 2001 door de jury, die vurig hoopt dat de drijfjacht op wilde zwijnen als wrede, achterhaalde en gruwelijke vorm van ingrijpen in vredige dierpopulaties weldra tot het verleden zal behoren.

De jury was als volgt samengesteld:

Hanneke Groenteman, Yvonne Keuls, A.J. Cnoop Koopmans (voorzitter), Len Munnik en Ivo de Wijs.

Naschrift redactie

Beide winnaars ontvingen de Meamaximaculpa-trofee en de prijs van fl. 10.000,- werd tussen hen verdeeld.

Uitreiking van de Meamaximaculpa-trofee in het TV-programma: 'Alle dieren tellen mee' van de Avro. Links de winnaars: de heren Koekoek uit Gersloot en Rook uit Driebergen. Daarnaast Niko Koffeman, woordvoerder van De Faunabescherming, en Loretta Schrijver, presentatrice (foto: Rob Busser).

De leden van de Koninklijke familie zijn net kleine kinderen die hun favoriete speeltje niet willen opgeven.

Wij, het Nederlandse volk, moeten ons dus opstellen als verstandige ouders en geheel conform de moderne ideeën van het opvoeden via communicatie de koninklijke familie ervan overtuigen, dat zij moeten stoppen met de drijfjacht.

Bij deze communicatie moeten we gebruik maken van een middel dat al duizenden jaren wordt gebruikt om van kinderen eerbiedwaardige burgers te maken. Het is een universeel middel daar het niet alleen te vinden is in de klassieke oudheid, maar ook in vrijwel alle religieuze literatuur en in bijna alle volksculturen.

Ik heb het hier natuurlijk over de groep van mythen, sagen, parabels en sprookjes.

Nu zou ik mij er al te gemakkelijk van afmaken door alleen te zeggen dat we ze met een stichtelijk verhaal moeten overtuigen. Daarom volgt nu mijn sprookje in de hoop dat ze hierdoor overtuigd raken. Voor de goede orde, het betreft hier fictie.

Het Sprookje

Door Reinier Asberg

Het is een gure avond als koning Alex prinsje Willem naar bed brengt. 'Pappa', zegt het knulletje, 'wilt u mij nog een verhaaltje vertellen?' 'Natuurlijk jongen', bast de koning, 'welk verhaaltje wil je horen?' 'Nou pap', fluistert het prinsje, 'kunt u nog een keer vertellen hoe u koning bent geworden?' 'Vooruit', zegt de koning, 'kruip jij maar onder de dekens dan ga ik er nog even goed voor zitten'.

Dan begint de koning te vertellen: 'Het was het jaar 2000 en het ging niet zo goed met oma. Toen ze net koningin was, hielden de onderdanen nog wel van haar hoor. Maar na twintig jaar was ze vergeten om naar haar onderdanen te

luisteren. Dit maakte de onderdanen best wel verdrietig'. 'Pappa', onderbrak het prinsje zijn vader, 'wat zijn onderdanen'? 'Onderdanen, jongen', zei de koning, 'dat zijn de inwoners van Nederland die geen familie van ons zijn. Nu zorg ik voor ze en straks mag jij dat gaan doen. Maar vind je het goed dat ik weer verder ga met mijn verhaal'? 'Ja hoor, pap', antwoordde het prinsje.

'Waar was ik ook al weer gebleven? O ja', zei de koning, 'De onderdanen waren verdrietig, omdat oma niet meer naar ze luisterde. Het meeste verdriet hadden de onderdanen in de herfst als de koningin met de hele familie op drijfjacht ging'. 'Drijfjacht, wat is dat?', onderbrak het zoontje de koning opnieuw. 'Bij drijfjacht, jongen', antwoordde de vader, 'gaan mannen aan het begin van het bos heel veel lawaai maken zodat alle dieren naar het einde van het bos vluchten. Aan het einde van het bos zit dan een aantal mensen met geweren en die schieten al die dieren, die aan komen rennen, dood. Snap je het nu'? 'Ja hoor pappa, maar waarom waren de onderdanen dan verdrietig?', ging het prinsje verder. 'Nou', antwoordde de koning, 'dat begrepen wij eigenlijk ook niet. We schoten toch gewoon op varkens en de meeste onderdanen aten toch ook gewoon varkensvlees'.

'En toen, pappa? Wat gebeurde er toen?' vroeg het prinsje licht opgewonden. 'Nadat de onderdanen voor de zoveelste keer beleefd aan de koningin hadden gevraagd om te stoppen met de drijfjacht en ze voor de zoveelste keer hooghartig afgewimpeld waren, werden de onderdanen boos op de koningin'. 'Hoe boos, pappa?', vroeg het prinsje. 'Héééééél erg boos, jongen', antwoordde de vader, 'zo boos zelfs dat ze met zijn allen het paleis Huis ten Bosch bestormden!' 'Waarom pappa? Waarom bestormden de onderdanen het paleis Huis ten Bosch?', riep het jongetje geschrokken, 'Er was toch geen revolutie'? 'Nee hoor, jongen, rustig maar', kalmeerde de koning zijn zoontje, 'Er was geen revolutie maar de onderdanen waren wel heel erg boos. Ze zeiden tegen de koningin: 'We zullen U eens laten voelen wat een drijfjacht is'!

'Daarop brachten ze het hondje van de koningin en het paard van de koningin en haar lievelingskonijn naar het begin van de tuin van het paleis. Daar werden de dieren met heel veel lawaai richting het bordes opgejaagd. De dieren renden heel hard naar het bordes en toen ineens *Pang Pang Pang Pang Pang*'. Verschrikt duikt de prins onder de dekens. Zo geschrokken als hij is van de knallen die zijn vader produceert. De koning moet er een beetje om lachen en zegt tegen zijn zoon: 'Wees niet bang joh, dat was ik maar'.

Wanneer de prins weer is gekalmeerd gaat de koning verder met het verhaal: 'Luid hinnekend stort het paard ter aarde; het probeert nog overeind te komen maar daar klinkt weeleen schot. Eén van de jagers voor het bordes raakt het paard in de borst; een ander in de buik. Hinnekend van de pijn blaast het paard zijn laatste adem uit. De koningin schreeuwt: 'Neeeee'! Dan ineens weer knallen. Het hondje wordt in vliegende vaart geraakt door twee kogels en valt morsdood neer. Weer schreeuwt de koningin: 'Neeeee, niet mijn hondje'! Terwijl ze huilend naar het hondje probeert te rennen, weer een knal.

Het konijn wordt geraakt in het achterlijf maar weet in de bosjes te ontkomen.

Dan wordt het doodstil. De paleistuin is helemaal leeg. Alleen de ontredde koningin, het dode hondje en het dode paard zijn overgebleven. Maar waar is het konijn Fluffy toch? De koningin kijkt om haar heen, nergens Fluffy te zien. Als

Fluffy nog leeft, moet ze haar snel vinden. Morgen komen de jagers terug en die zullen Fluffy snel weer vinden. Een lakei ziet door het raam hoe de koningin opstaat en de paleistuinen inloopt. Zachtjes hoort hij haar roepen 'Fluffy, Fluffy'. Dan verdwijnt ze in de opkomende mist.

Geschrokken

Die avond komt de familie bijeen op het paleis. Ze zijn allemaal heel erg geschrokken van wat de onderdanen hebben gedaan en bovendien is de koningin nog steeds niet terug. Er wordt druk gepraat over waarom de onderdanen dit hebben gedaan en waarom de koningin in totale ontredde de tuin is ingelopen en nog steeds niet terug is. 'Ach', zegt haar vader, 'wat maakt zo'n geschoten hond of paard nou uit. Het zijn toch maar gewoon dieren en dat mijn dochter nou haar konijntje is gaan zoeken, begrijp ik helemaal niet. Ik kan zo een nieuw konijn voor haar kopen hoor'. 'Ben jij hard', snauwt haar oudste zoon, 'het waren wel dieren waar ze van hield. Natuurlijk wil ze haar konijn vinden.

Dan kan ze hem beschermen tegen de boze onderdanen'.

'Misschien', gaat de oudste zoon verder, 'kunnen we beter bedenken waarom de onderdanen dit hebben gedaan. Ik voel er namelijk weinig voor om het jaar 2000 dezelfde klank te geven als het jaar 1789. Zeg tante, u heeft een innige band met planten en dieren, begrijpt u onze onderdanen misschien'? Tante veert op uit haar stoel en zegt: 'Nou jongen ik denk dat ik het wel weet. De onderdanen houden van de wilde dieren en vinden het verschrikkelijk wat wij met deze dieren doen. Toen hebben ze besloten dat wij maar eens moesten voelen wat zij voelen. Daarvoor kozen ze de dieren waar je moeder van hield.

Ze heeft nu de pijn in extreme zin gevoeld'.

'Pappa', vervolgde de oudste zoon, 'bent u het eens met tante'? 'Ja jongen', antwoordde zijn vader. 'Als ik koning zou zijn', ging de zoon verder, 'zou ik willen dat de onderdanen niet meer verdrietig zijn. Dan moeten we maar stoppen met de drijfjacht'. 'Maar stoppen met de drijfjacht?', reageerde opa heftig, 'Weet je wel wat je zegt? Ben blij dat jij geen koning bent'!

Hier had opa te vroeg gejuicht, want de koningin kwam niet terug. De lakeien kamden de hele paleistuin meerdere keren uit, maar geen koningin. Er zat niets anders op dan dat de oudste zoon koning zou worden en het eerste wat deze koning besloot, was zijn onderdanen gelukkig te maken door te stoppen met de drijfjacht.

'Zo dat was het hele verhaal', eindigde de koning, 'Vond je het een mooi verhaal en ga je nu braaf slapen'? 'Ja hoor pappa, ik vond het een mooi verhaal ennuh... U was die oudste zoon hè?', antwoordde het prinsje. 'Ja jongen, die oudste zoon dat was ik, maar nu wel gaan slapen hoor'? 'O pap, waar is oma nu'? 'Dat weet ik niet jongen, ik weet alleen dat als het mistig is in het Haagse bos, je in de verte 'Fluffy, Fluffy' kan horen roepen. Misschien hè, misschien als ze haar konijntje gevonden heeft, komt ze terug. Zal ik het ganglicht aanlaten'? 'Dat is goed pappa, welterusten'.

Einde

Naschrift redactie

'Het Sprookje' was één van de inzendingen voor de Meamaximaculpa prijsvraag.

EUROPESE VLEERUIZENGIDS

In verband met het 10-jarig bestaan van de Overeenkomst inzake de bescherming van vleermuizen in Europa, beter bekend als het 'Bats agreement', is het jaar 2001 uitgeroepen tot het internationale jaar van de vleermuis. Op dit moment zijn er reeds 22 Europese landen bij deze internationale overeenkomst aangesloten. In deze landen, maar ook in landen die de overeenkomst nog niet getekend hebben, worden allerlei activiteiten georganiseerd om het belang van de bescherming van vleermuizen onder de aandacht van een groot publiek te brengen. Ook in Nederland zullen acties worden georganiseerd om meer mensen kennis te laten maken met vleermuizen. In Nederland zijn 21 van de 31 in Europa voorkomende vleermuizen waargenomen, waarvan er een aantal erg zeldzaam is. De afgelopen decennia zijn veel Nederlandse vleermuissoorten in aantal afgenomen en hebben veel soorten ook hun verspreidingsgebied (drastisch) zien inkrimpen. De belangstelling voor vleermuizen daarentegen is de laatste jaren aanzienlijk toegenomen. Zo verscheen in 1997 bij de KNNV uitgeverij de 'Atlas van de Nederlandse vleermuizen' onder redactie van H. Limpens, K. Mostert en W. Bongers. Vleermuizen vormen door hun nachtelijke en geheimzinnige leefwijze echter een moeilijke diergroep om te bestuderen. Bovendien lijken de Europese soorten erg veel op elkaar en zijn ze daarom doorgaans niet gemakkelijk van elkaar te onderscheiden. De meeste bestaande veldgidsen van zoogdieren geven te weinig informatie over vleermuizen om ze in veel gevallen ook echt goed te kunnen determineren. Met de 'Gids van de Vleermuizen van Europa, Azoren en Canarische Eilanden' van de hand van Wilfried Schober en Eckhard Grimmberger wil uitgeverij Tirion dit gat dichten. Deze van oorsprong Duitse gids werd in 1998 onder de titel 'Die Fledermause Europas' door Franckh-Kosmos in Stuttgart uitgebracht. De onlangs verschenen Nederlandse uitgave is vertaald en grondig bewerkt door Peter Lina. Lina is erin geslaagd de gids bijzonder geschikt te maken voor het determineren en bestuderen van

vleermuizen in Nederland en België. Zoals hij zelf al in zijn voorwoord meldt gaat de gids niet uitgebreid in op de verspreiding van de verschillende soorten. Wat betreft Nederland is de bovengenoemde atlas daar meer voor geschikt. Wat de gids, behalve de uitgebreide beschrijving van de uiterlijke kenmerken en de ecologie van de verschillende vleermuissoorten wel behandeld zijn het sociale gedrag van de vleermuis, de echolocatie, de 'geschiedenis' van de vleermuis en de relatie tot de mens alsmede de bedreiging en bescherming van vleermuizen en een rode lijst van de meest bedreigde soorten. Verder zijn vooral de determinatiesleutel voor Europese vleermuizen, aangevuld met een uitvoerige analyse van schedel- en gebitskenmerken, oervormen, vlieghuiden van staart en vleugels en de sonogrammen interessant. De waarde van deze gegevens voor het bepalen van de soort zal zich in het gebruik moeten bewijzen.

De meer dan honderd afbeeldingen in kleur verlevendigen niet alleen de tekst maar leveren ook een belangrijke bijdrage in het leren herkennen van de soorten. De pentekeningen van onder andere schedel- en gebitskenmerken zijn onmisbaar bij het

determineren van vleermuizen en vormen een waardevolle aanvulling op de beschrijving van de soorten. Minpuntje is het bijzonder kleine lettertype, dat in het grootste deel van het boek wordt gebruikt. Bij het literatuuroverzicht achterin de gids, waar een nog kleiner lettertype is toegepast, zal menig geïnteresseerde ongetwijfeld een loep nodig hebben. De keuze voor de kleine letters is waarschijnlijk ingegeven door de grote hoeveelheid informatie die in het boek verwerkt is en het feit dat een (veld) gids een beperkte omvang dient te hebben. Wellicht was het raadzaam geweest dat de schrijvers zich meer hadden beperkt tot het primaire doel van een gids: de beschrijving en determinatie van vleermuizen. Niettemin is het algemene gedeelte van het boek uitstekend leesbaar en erg interessant. Alles bij elkaar maakt van deze gids zeer zeker een aanrader voor iedereen die belangstelling heeft voor vleermuizen in ons land.

Gerard Ellenbroek

Het ISBN van de 'Gids van de Vleermuizen van Europa, Azoren en Canarische Eilanden' van W. Schober en E. Grimmberger is 90.5210.361.5. Uitgave: Tirion Uitgevers bv, Baarn. Prijs: fl. 49,90.

MINISTER JORRITSMA WEET HET BETER

Er zijn in Nederland niet zoveel mensen met zo'n brede basis dat ze zo ongeveer overal verstand van hebben. Er zijn wel veel mensen die denken dat ze overal verstand van hebben. Soms zijn er mensen, die tot beide categorieën kunnen worden gerekend: ze weten veel, althans dat mag je aannemen, maar doen alsof ze de wijsheid in pacht hebben als het om onderwerpen gaat, die eigenlijk buiten hun competentie vallen. Zulke mensen worden soms leraar, soms taxichauffeur, professor of minister. En dan komen we aan waar we moeten zijn. Paars I en Paars II telden een

aantal ministers die in beide kabinetten een ministerspost bekleedden. Sommige van hen bleven gewoon op hun post zitten, maar enkele duizendpoten verruilden hun eerste ministerie voor een tweede. Zo zagen we de minister van Verkeer en Waterstaat in Paars I in Paars II terug als minister van Economische Zaken. Daaruit kun je concluderen dat de minister öf niet voldeed op haar eerste post öf dat ze klaar was met het werk op verkeer en waterstaat en dus wel een andere, zwaardere post aankon. Wie zal het zeggen. Als je kijkt naar een paar belangrijke zaken, waar Verkeer en

Waterstaat zich de afgelopen jaren voor zag geplaatst, kun je stellen dat de minister goed werk heeft geleverd: Het file-probleem is tijdens Paars I zo goed als opgelost; het openbaar vervoer is nog nooit zo goed geregeld geweest; de aanleg van de Betuwe lijn loopt op rolletjes en wordt door iedereen van harte toegejuicht kortom: lof alom. Het zal dus wel zo zijn dat men in het kabinet Paars I vond dat de betreffende minister iets zwaarders aan zou kunnen. En zo geschiedde.

U heeft het natuurlijk al geraden, we hebben het over Annemarie Jorritsma. De minister die niet houdt van deftigheid, maar meer van grappen en vrolijk doen. Dat kopt althans het grote interview met Jorritsma in Elsevier van december vorig jaar. 'Ontzettend druk' heeft ze het als men vraagt naar haar vrijetijdsbesteding, 'maar een jachtpartijtje kan er altijd bij'. En tot onze stomme verbazing blijkt mevrouw Jorritsma één keer per seizoen mee te gaan op drijfjacht. 'Ik loop dan mee met zo'n Drentse boer. Heel sportief.

Dat is prachtig. Het gaat in de jacht zoals het hoort. De beesten hebben allemaal een kans. Ze schieten nog niet eentiende. De meeste hazen en fazanten hebben een beter leven gehad dan de koeien, varkens en kippen'. En natuurlijk moet ze er dan ongevraagd aan toevoegen: 'Ik ken ze ook, de moralisten die tegen de jacht zijn, maar na de filippica wel reeruggen, hazen en fazanten eten. Het zijn meestal mensen uit de stad. Hypocriet'. En daarna volgt dan als vanzelf naadloos een pleidooi voor het Koningshuis: 'Een zwijntje omleggen mag van

mij ook. Laat ze (de monarchie!) toch met rust...'. En daar hebben we in een paar zinnen mevrouw Jorritsma's heldere kijk op onze natuur en haar denigrerende oordeel over de mensen die zich daar met hart en ziel voor inzetten: *Hypocriet*. Waar heb ik dat woord meer gehoord? We weten allemaal dat de jagers de schade die ze aan de natuur toebrengen en het dierenleed, dat ze veroorzaken, maar al te graag bagatelliseren maar om uit de mond van een minister, waarvan je toch wat meer gezond verstand verwacht, zulke taal te moeten horen, is op z'n minst verrassend. Wat is er mis met deze vrouw? Is het de frustratie dat ze in haar jeugd te veel werd gepest? Is het de arrogantie dat mensen 'uit de provincie' per definitie meer weten van dieren en van natuur dan 'mensen uit de stad' of is het gewoon de kick, die ook mevrouw Jorritsma krijgt van het je superieur voelen aan de dieren die je (op)jaagt? Ik weet het niet. Maar het blijft me dwars zitten dat iemand die is doorgedrongen tot zo'n hoge post zo ongenueanceerd, bevooroordeeld en zonder kennis van zaken uitspraken doet over jacht en dierenleed. 'Ze hebben allemaal een kans...'. Gelukkig maar, voor de minister, dat het met de economie van dit land zo goed gaat. Dan kan zij, als verantwoordelijk bewindsvrouw, in ieder geval doen alsof ze haar werk goed heeft gedaan. Dat maakt haar kans op een volgende ministerspost in ieder geval wèl reëel.

Gerard Ellenbroek

OP DE STILLE DRENTSE HEIDE.
LOOPT ANNEMARIE VROELIJK ROND.

In twee vorige artikelen (Argus 2000/1 en 2000/2) kwamen de algemene uitgangspunten voor de omgang met gehouden en met niet-gehouden dieren aan de orde. Voor de tweede categorie is het uitgangspunt van De Faunabescherming: laten we zoveel mogelijk de natuurlijke ontwikkelingen respecteren en stimuleren, tenzij er zwaarwegende redenen zijn om in te grijpen. Bij de 'gehouden dieren' maakt De Faunabescherming onderscheid in vijf categorieën: huis- of gezelschapsdieren, inclusief landbouwdieren, proefdieren, dieren in dierentuinen, 'grote grazers' en inheemse of van oorsprong inheemse diersoorten, die worden uitgezet voor verwildering in natuurterreinen. Voor de eerste vier categorieën, die in deel 2 van de beleidsvisie werden behandeld, luidt het standpunt: hoe groter de afhankelijkheid van een dier (soort) tot de mens, hoe meer recht deze dieren hebben op menselijke zorg. In dit artikel besteedt de auteur aandacht aan de dieren uit de laatste categorie.

Beleidsvisie van De Faunabescherming (3)

Omgang met verwilderde en voor uitgezette

Jan Bouterse

In deel 2 van de beleidsvisie van De Faunabescherming (zie Argus 2000/2) zijn we niet toegekomen aan de behandeling van groep 'inheemse' of 'van oorsprong inheemse' dieren uit de categorie niet-gehouden dieren. De vraag is of het uitgangspunt voor de andere vier categorieën: 'hoe groter de afhankelijkheid van een dier(soort) tot de mens, hoe meer recht deze dieren hebben op menselijke zorg', ook voor de dieren van deze laatste groep zou moeten gelden. Deze groep omvat dieren die inheems zijn (of ooit in historische tijden inheems zijn geweest) en die worden uitgezet ter verwildering. Meestal is het de bedoeling dat ze geheel zonder menselijke hulp in de natuur moeten zien te overleven, waarbij ze in feite dezelfde mogelijkheden krijgen als niet-gehouden dieren. In dit derde deel van onze beleidsvisie gaan wij in op de specifieke problematiek van deze uitgezette of uit te zetten dieren. Verder geven we aandacht aan een groep van dieren die niet met duidelijke opzet is uitgezet, bijvoorbeeld de nijlgans of de halsbandparkiet. Tenslotte besteden we kort aandacht aan dieren die in recente tijd op eigen kracht (en/of door onopzettelijk

menselijk toedoen) zijn komen aanlopen, -zwemmen of -vliegen. We zouden deze dieren 'nieuwkomers' of (naar analogie van de in de plantkunde gebruikte term) 'adventieven' kunnen noemen. Voorbeelden hiervan zijn de Turkse tortel, de huiskraai en de wolhandkrab.

Grote grazers en uitgezette inheemse en uitheemse dieren

Voor onze omgang met de dieren maakt het in de praktijk vaak weinig uit of ze behoren tot de categorie 'uitgezette grote grazers' of 'uitgezette "wilde" dieren'. Dat is met name het geval wanneer dieren van beide groepen zich binnen een en hetzelfde terrein bevinden (bijv. bij de Oostvaardersplassen). Er is echter wel een verschil aan te geven met betrekking tot de voorbereiding van het uitzetten: de dieren van eerstgenoemde categorie worden verondersteld zich met minimale hulp van de mens in natuurlijke en half-natuurlijke terreinen te kunnen handhaven. De dieren van de tweede groep moeten in staat geacht worden geheel zonder menselijke hulp in de natuur te leven en te overleven.

Van 'grote grazers', hier in de natuurreservaten Oostvaardersplassen en Plaat Ewijk, mag worden verondersteld dat ze zich met minimale hulp van de mens in natuurterreinen kunnen handhaven.

verwilderingsdieren

Zowel edelherten als wilde zwijnen zijn in het verleden als 'jachtwild' in diverse natuurgebieden in Nederland uitgezet.

Sommige diersoorten zijn in historische tijden als jachtwild uitgezet, meestal binnen rasters. Hierbij zijn soorten die van oorsprong inheems waren (damhert, edelhert en wild zwijn) maar ook echte exoten als de moeflon. Het beleidsuitgangspunt van De Fauna-bescherming luidt: het uitzetten van moeflons en ander exotisch jachtwild is ongewenst, zowel binnen als buiten wildrasters. Gestreefd moet worden naar verkleining en het uiteindelijk verdwijnen van bestaande populaties, liefst langs natuurlijke weg. In kleine terreinen, bijvoorbeeld hertenkampjes, moeten deze dieren als gehouden vee worden beschouwd en behandeld. Wanneer inheemse wilde dieren, bijvoorbeeld edelherten, in natuurterreinen worden uitgezet, is het van belang dat dat alleen gebeurt wanneer zoveel mogelijk kan worden voldaan aan de vijf criteria van natuurlijkheid (zie Beleidsvisie deel 1):

- 1 vrijheid van beweging;
- 2 vrijheid van voedselvergarig;
- 3 vrijheid van voortplanting en populatieopbouw;
- 4 de mogelijkheid dat elk dier en elke diersoort naar zijn aard kan leven en deel kan nemen aan de natuurlijke kringlopen, waarbij de mens met ingrijpt bij (natuurlijke) ziekte en dood;
- 5 afwezigheid van benutting, bestrijding en verstoring door de mens.

Voorts zijn er diverse diersoorten die waarschijnlijk (documentatie ontbreekt meestal) in het verre verleden zijn uitgezet (konijn, fazant) en met succes verwilderd. Deze dieren kunnen als inheems en niet-gehouden worden beschouwd. De mens moet ook voor deze dieren de hierboven genoemde vijf criteria van natuurlijkheid zien te waarborgen.

Er zijn ook recent uitgezette (geherintroduceerde) diersoorten, zoals de raaf, de bever en diverse vlindersoorten. Hierbij gaat het om het behoud en uitbreiding van de soort. Bij de introductie van het edelhert in de Oostvaardersplassen staat niet zozeer het behoud van de soort, dan wel het natuurlijker maken van het gebied voorop. Bij het uitzetten van graskarpers is (of was) niet zozeer het natuurlijker maken van de sloot, maar het goedkoper maken van het beheer van de sloot de doelstelling.

Andere vissoorten of -rassen (sneller in het aas bijtend en daarna meer tegenstribbelend) zijn uitgezet ten 'gerieve' van de hengelaars.

Het is duidelijk dat er uiteenlopende doelstellingen bestaan met betrekking tot het uitzetten van bovengenoemde dier(soort)en. Desondanks is het algemeen beleidsuitgangspunt van De Faunabescherming met betrekking tot het uitzetten eenduidig: het planmatig uitzetten van niet-inheemse (exotische) soorten, voor welk doel dan ook, moet worden afgekeurd, omdat vrijwel steeds de gevolgen voor de oorspronkelijke flora en fauna onvoorspelbaar en veelal negatief zijn. Bij herintroductie van (plaatselijk) uitgestorven soorten is ons standpunt als volgt: het is ongewenst dat het initiatief en de uitvoering van (her)introductieprogramma's in de handen ligt van particuliere organisaties. Elke (her)introductie moet passen in een adequaat, door de overheid opgesteld en gecontroleerd

De Nijlgans is een voorbeeld van een verwilderde, exotische diersoort.

Foto's:
Arnoud B. v.d. Berg,
Geurt Besselink
en Rob Busser.

programma. Wanneer er een reële mogelijkheid bestaat dat een diersoort zich binnen afzienbare tijd ook op eigen houtje in het gewenste gebied zou kunnen vestigen, bijvoorbeeld de zeearend of de wilde kat, verdient het aanbeveling daarop te wachten en bij de inrichting en het beheer van potentiële vestigingsplaatsen daarop te anticiperen.

Verwilderde exoten en nieuwkomers

Bij de bespreking van de omgang met dieren uit groep 'uitgezette of verwilderde dieren' hebben we ook te maken met de problematiek van gehouden dieren die al of niet met hulp van de mens hun weg in de vrije natuur hebben gevonden alsmede met diersoorten die recent of langer geleden op eigen kracht Nederland hebben bereikt maar die in ons omringende landen misschien wel waren losgelaten. In feite heeft elke diersoort of diergroep zijn eigen unieke verhaal en moet van geval tot geval bekeken worden hoe wij met de dieren moeten omgaan. Bij het opstellen van beleidsuitgangspunten moet rekening worden gehouden met het doel en de wijze van het uitzetten, met eventuele schade of verstoring die aan de bestaande natuur wordt toegebracht en tenslotte met het feit dat elk individueel dier, inheems of exotisch, uitgezet of ontsnapt, recht heeft op consideratie van de mens bij het beheer van de natuur in ons land.

Een belangrijk uitgangspunt voor De Faunabescherming is dat zij het ongewenst vindt dat een bepaald dier of diersoort, al dan niet 'gehouden', het ene moment (of in het ene land of gebied) recht heeft op menselijke zorg en consideratie, om dan op het volgende moment, bijvoorbeeld als het dier is ontsnapt uit gevangenschap, als schadelijk, vogelvrij en/of bejaagbaar te worden gezien.

Een bekend voorbeeld van een ontsnapte en met succes verwilderde, exotische diersoort is de muskusrat. Deze soort doet het zo goed in Nederland, dat een uitgebreid bestrijdingsprogramma is opgezet om de soort in toom te houden. Bij de noodzaak en effectiviteit van deze bestrijding hebben we in het verleden al de nodige kanttekeningen geplaatst. Andere dieren die zich lokaal of

tijdelijk ook weten te handhaven zijn de Siberische grondeekhoorn, de wasbeer, de beverrat, de nerts en vogelsoorten als de nijlgans en de Knobbelzwaan (na de Tweede Wereldoorlog verwilderd uit stadsvijvers). Het is niet eenvoudig voor deze diersoorten een algemeen beleid te formuleren. Wel kunnen enkele uitgangspunten voor het opstellen van een beleid worden aangegeven. De Faunabescherming is in grote lijnen niet gelukkig met het feit dat verschillende, meest niet-inheemse, diersoorten onopzettelijk of zonder duidelijk plan zijn uitgezet en zich verwilderen. Aan de andere kant is het soms onduidelijk of het onopzettelijke verwildering betreft, of dat het gaat om een al of niet door de mens beïnvloede, natuurlijke vergroting van het areaal van een soort. In deze context past de vraag waarom de huiskraai wel een gevaar voor onze natuur is en de Turkse tortel niet. Wanneer deze of andere van oorsprong niet-inheemse dier(soort)en zich weten te handhaven, hoeft niet steeds met directe maatregelen te worden ingegrepen. Wanneer populaties niet levensvatbaar zijn, sterven deze vanzelf uit. Ook vindt De Faunabescherming dat bij het beheer van natuurterreinen en dergelijke geen rekening hoeft te worden gehouden met de eisen die de genoemde diersoorten aan die terreinen stellen. Aan de andere kant is het veelal onnodig of zelfs ongewenst dat die soorten met alle mogelijke middelen worden bestreden; ook deze categorie van dieren heeft immers recht op consideratie van de mens. Er zijn geen morele redenen dat genoemde dieren - die ook een intrinsieke waarde hebben - op pijnlijke wijze worden 'gestraft' voor hun aanwezigheid. Niet vergeten mag worden dat een intensieve bestrijding onverwachte negatieve gevolgen kan hebben voor andere dieren en het gebied waarin zij leven. Alleen wanneer genoemde dieren een groot gevaar voor de Nederlandse natuur, de volksgezondheid, de landbouw of de openbare veiligheid opleveren, valt te denken aan directe ingrepen die dan echter op gecontroleerde wijze en met middelen, die niet onnodig wreed zijn, dienen te worden uitgevoerd.

Overkoepelende beleidspunten

Tenslotte willen wij stilstaan bij twee speciale overkoepelende beleidspunten,

die niet alleen de exoten maar alle niet-gehouden dieren betreffen. Het eerste punt betreft het bijhouden van ontwikkelingen van populaties van niet-gehouden dieren. Het tweede betreft de manier waarop het begrip intrinsieke waarde wordt gebruikt. Het verdient aanbeveling om met regelmatige tussenpozen, bijvoorbeeld van vijf of tien jaar zo nauwkeurig en onafhankelijk mogelijk vast te stellen hoe het gesteld is met de populatieontwikkelingen van de belangrijkste in Nederland levende niet-gehouden diersoorten. Hierbij kan gedacht worden aan alle inheemse soorten zoogdieren, amfibieën en reptielen en de in Nederland broedende en/of overwinterende vogels, terwijl van de ongewervelde dieren een keuze gemaakt zou kunnen worden uit soorten die permanent worden gevolgd. Bij deze inventarisaties kan ook duidelijk worden of bepaalde diersoorten (nog) tot de groep van verwilderde exoten behoren, of dat ze succesvol zijn ingeburgerd en daarmee volledig recht hebben op bescherming, net als andere diersoorten die al langer als inheems worden beschouwd.

In deel 1 van de beleidsvisie (zie Argus 2000/1) is het begrip 'intrinsieke waarde' van dieren door ons toegelicht. Het gaat er bij dit begrip om dat vanuit het belang van het dier wordt gedacht en niet vanuit de instrumentele waarde, de nuttigheid of schadelijkheid, voor de mens. Wij hebben aangegeven dat het begrip 'intrinsieke waarde' met terughoudendheid moet worden gebruikt, onder andere omdat er sterk uiteenlopende ideeën bestaan over wat onder bepaalde omstandigheden in het belang is van een bepaald dier of diersoort. (Deze twee categorieën, dier en diersoort, worden nogal eens tegen elkaar uitgespeeld!) Of het nu om gehouden of niet-gehouden, of om de in dit artikel besproken verwilderde of te verwilderen dieren gaat: het is en blijft de mens, de meest invloedrijke soort op aarde, die de grootste verantwoordelijkheid draagt. De mens moet de vijf genoemde criteria van natuurlijkheid voor de niet-gehouden dieren zien te waarborgen en concreet gestalte geven. De mens moet steeds opnieuw nadenken wat de beste zorg is voor de overige dieren. Alleen wanneer de menselijke verantwoordelijkheid langs deze lijnen wordt ingevuld, is het mogelijk om het begrip 'intrinsieke waarde' te blijven gebruiken.

TEKEN VOOR DE GROENE GREN:

Natuurlijk, Nederland is dichtbevolkt, en we moeten in dit kleine land allemaal wonen, werken en ons kunnen verplaatsen. Maar we hebben ook behoefte aan ruimte en stilte. We willen naar buiten kunnen, de natuur in; een frisse neus kunnen halen en 's nachts de sterrenhemel kunnen zien. Ook dat zijn primaire levensbehoeften en die staan nu op het spel. Daarom moeten we keuzes maken, moeilijke keuzes soms. Niet telkens het dichtstbijzijnde weiland volbouwen omdat dit nu eenmaal goedkoper is. Niet allemaal buiten in het groen gaan wonen, of aan de andere kant van het land gaan werken, hoe begrijpelijk die wensen ook zijn. Kortom, heel Nederland zal creatiever moeten gaan nadenken hoe het anders kan.

Want helaas wordt natuur en landschap steeds schaarser in Nederland. De open ruimte in ons land slibt in hoog tempo dicht met wegen, woonwijken en bedrijventerreinen. Als we zo doorgaan, dan houden we een land over waar niemand meer wil wonen. We staan nu voor de keuze: gaan we door met volbouwen, of gooien we het roer om?

De regering heeft die keuze al gemaakt: met haar nieuwste plan voor de inrichting van Nederland, de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening, zet zij de deur wagenwijd open voor nóg meer bebouwing in de open ruimte. In bijna elke gemeente, groot of klein, komen nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen. Langs snelwegen rukt de lelijke lintbebouwing op. Landelijke gebieden tussen Assen en Groningen, rond Arnhem en Nijmegen, in Twente, Brabant en Zuid Limburg vallen ten prooi aan verstedelijking. Het westen van het land is in de Vijfde Nota gebombardeerd tot één grote 'Deltametropool'. Daar wordt flink gebouwd achter de duinen, in het polderlandschap boven Amsterdam en zelfs in nationale landschappen als het Groene Hart en de Hoeksche Waard. In het hele land komen er tal van nieuwe wegen bij.

Er is ook een andere keuze mogelijk. Het bouwen in de open ruimte moet stoppen. Om de rust en ruimte te beschermen, moeten we een grens trekken rondom het nu bebouwde

gebied. De Groene Grens, waarbuiten nog slechts bij hoge uitzondering gebouwd kan worden. Er blijft dan nog genoeg plaats over voor woningen en bedrijven. Want bouwen en toch de open ruimte sparen kan. Daarvoor moeten we wel de stedelijke ruimte beter benutten, meer werk maken van ruimtelijke oplossingen en zorgen voor beter openbaar vervoer.

Het kan echt anders. Door efficiënter gebruik van de ruimte die al bebouwd is, kunnen we de open groene ruimte behouden. We moeten zorgen voor aantrekkelijke groene ruimte rond steden en dorpen, met versterking van aanwezige natuur en landschap, met goede fiets- en wandelmogelijkheden. En er is een open-ruimteheffing nodig: als bij uitzondering bouwen in de open ruimte onvermijdelijk is, moet dit minstens zo duur worden als in de bestaande bebouwing. Het geld kan worden besteed aan versterking van natuur en landschap en aan ruimtebesparende oplossingen. Op deze manier kunnen we de open ruimte beschermen. De regering heeft in januari met de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening de maatschappelijke discussie geopend. Binnenkort beslist het parlement over de plannen van de regering. Gelukkig komen er vanuit diverse politieke partijen kritische geluiden. Maar of die zullen leiden tot wezenlijke veranderingen in de Vijfde Nota, is nog de vraag. Daarom zijn

nu de inwoners van Nederland zelf aan zet. Samen moeten we regering en parlement op andere gedachten brengen. Zij moeten nu de Groene Grens trekken! Want waar kunnen wij en de generaties na ons anders nog genieten van de buitenlucht, het landschap en de natuur?

Veel Nederlanders en ook politieke partijen zijn bezorgd over de toekomst van onze open ruimte. Uw handtekening is een signaal aan regering en parlement om de natuur en het landschap in Nederland effectief te beschermen.

Tekent u ook voor de Groene Grens? Dat kan via internet: www.milieudefensie.nl of bel (020) 626 26 20. De handtekeningactie voor de Groene Grens duurt tot 18 juni 2001. Daarna biedt Milieudefensie de handtekeningen aan bij regering en parlement.

Meer weten, meer doen?

Wilt u meer weten? Wilt u helpen bij het verzamelen van handtekeningen?

Bel (020) 626 26 20 of kijk op www.milieudefensie.nl.

Tien redenen om voor de Groene Grens te tekenen

Iedere handtekening is een signaal aan regering en parlement om de natuur en het landschap in Nederland effectief te beschermen.

7 Rust en ruimte

Natuurlijk, we moeten wonen, werken en ons kunnen verplaatsen. Maar iedereen wil ook wel eens lekker wandelen, fietsen of uitwaaien aan het strand. Ontspanning is van levensbelang in onze hectische samenleving. Daarom moeten we zuinig zijn op de open groene ruimte die ons nog rest.

2 Een vitale natuur

Ons land heeft met de Waddenzee en het IJsselmeer natuurgebieden van internationale allure. Ook op het land valt er op natuurgebied nog heel wat te beleven, zoals op de Veluwe of in Zuid-Limburg. Maar als Nederland nóg voller en drukker wordt, raakt de natuur teveel versnipperd en gaat de diversiteit verloren. De ruimte verdwijnt voor de vogels en

Door de oprukkende bebouwing worden we genoodzaakt meer en meer na te denken over de vraag waar we de 'Groene Grens' moeten trekken (foto's: Rob Busser).

vele andere dieren, zoals de das of de pad. Daarom moeten we de natuur versterken en bebouwing op afstand houden.

3 Een gezonde landbouw

Als landbouwgrond massaal wordt prijsgegeven als locatie voor nieuwe woningen en bedrijven, is er geen ruimte meer voor landbouw - ook niet voor milieuvriendelijke landbouw. Nederland raakt zo voor z'n voedselvoorziening meer en meer op het buitenland aangewezen.

4 Behoud van cultuurhistorische waarden

Veel dorpsgezichten, terpen, essen, oude dijken en andere tekenen in het landschap zijn al onherstelbaar aangetast. Ook archeologische overblijfselen lopen grote schade op door de bouwwoede. Als we nu de Groene Grens trekken, kunnen we nog veel waardevols behouden en de band met onze boeiende geschiedenis behouden.

5 Minder autoverkeer

Door het trekken van de Groene Grens brengen we wonen en werken weer dicht bij elkaar; een probaat middel tegen files en volgepropte treinen. Zeker als we tegelijkertijd werk maken van nieuwe, snelle openbaar vervoerssystemen. En minder verkeer is ook beter voor het milieu.

6 Leefbaarheid in de steden

Met de Groene Grens richt de aandacht zich weer sterker op de leefbaarheid in de stad. De leegloop en verloedering van de grotere steden wordt een halt toegeroepen en verwaarloosde wijken worden gerenoveerd. Verdichting van de bebouwing geeft architecten uitdagingen voor ruimtesparende oplossingen (bijvoorbeeld bouwen boven de snelweg).

7 Een gezondere economie

De economische noodzaak van veel infrastructurele projecten is omstreden. Sommige plannen zijn tientallen jaren oud en voldoen al lang niet meer aan de recente behoeften. Een berucht voorbeeld is de Betuwelijn. Maar er staan tal van nieuwe projecten op stapel waarvan men zich zeer kan afvragen of ze wel zo nodig zijn, projecten die vele miljoenen of miljarden guldens kosten.

8 Het toerisme

Het Nederlandse landschap is een toeristische trekker van jewelste. De directe omgeving van wereldberoemde 'highlights' als Marken, Volendam, Kinderdijk en de Bollenstreek wordt nu echter bedreigd. Zonder Groene Grens kan een deel van de toeristenindustrie wel opdoeken.

9 Voor de nacht

Door alle verlichting langs wegen, in woonwijken en bedrijventerreinen, is het 's nachts bijna nergens meer echt donker. Dat is niet alleen vervelend voor liefhebbers van een heldere sterrenhemel, maar ook funest voor allerlei nachtdieren.

10 Het heeft zin om te tekenen

De regering heeft in januari met de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening de maatschappelijke discussie geopend. Dat gaat de verkeerde kant op. Veel Nederlanders en ook politieke partijen zijn net als u bezorgd over de toekomst van onze open ruimte. Teken daarom voor de Groene Grens!

DIERENVRIEND OF JAGERHATER

Als ik ze zie lopen keert mijn hart om. Ik kan het niet bevatten. Mensen, ze zijn er in vele soorten. Klein, groot, donker, blank, eerlijk en oneerlijk, noem maar op. Maar als ik deze soort in onze bossen en velden ontwaar word ik misselijk. Groene pakken, vreemde hoeden en allerlei andere tierelantijnen aan hun lijf. Maar waar ik van over mijn nek ga, is dat geweer in hun handen. En ondanks mijn ongeloof, weet ik het zeker. Ze gaan dat straks gebruiken om op weerloze dieren te schieten. Dieren zonder geweer. Dieren zonder verweer. Als ik die mannen zie, zijn ze altijd met een groepje. Ze kijken er vrolijk bij. Je ziet aan hun gezichten dat ze geen opdracht vervullen waar ze moeite mee hebben. Ze hebben voorpret. Ze halen kogels uit hun tassen, buigen hun geweren en stoppen de lopen ervan vol met patronen. Daarmee kunnen ze op tientallen meters afstand een dier

zijn voorpoten in wanstaltige dronkemansbewegingen trachtte verder te lopen. Te vluchten voor dat bizarre onheil waardoor hij zomaar plotseling getroffen werd. Terwijl hij nog zojuist, van de prins (!) geen kwaad wetend van zijn grasje zat te eten. Spartelt nu in groteske peristaltische bewegingen over het gras tot de tweede lading metaal hem treft. Nu in hoofdzaak binnendringt in zijn ogen en hals, maar hem nog steeds niet dood. En het duurt lang voordat de jager hem in de slootkant vindt. Pas na een slag in zijn nek geeft hij zijn leven op. Met toegeknepen strot wend ik mij af. Niet in staat de schoft zijn huid vol te schelden. Triomfantelijk laat hij zijn kornuiten op afstand met opgeheven hand zijn buit zien. En alweer hoor ik schoten in de lucht en ik vlucht naar mijn auto die een paar honderd meter verder staat. Mijn ademhaling gaat veel sneller dan die paar honderd meter hardlopen wettigen. En de hele dag blijft dat beeld voor mijn ogen hangen. Bij alles wat ik doe, denk ik er aan hoe het toch mogelijk is dat mensen zo iets kunnen doen. Daaraan plezier te beleven. Dat dat kan bestaan. Niet in een ver weg land. Nee, zomaar vlak om de hoek. Daar wonen die mannen die deze morbide bezigheden als hobby uitoefenen. Waarmee ik het moeilijker heb dan met vele andere misstanden in onze maatschappij. En dan die keer dat ik totaal onvoorbereid drie wilde zwijnen door het bos zie rennen. Waarna heftige knallen weerklinken met direct daarna dat erbarmelijk hoge gekrijs zoals varkens dat kunnen doen. De achterste van de drie is ernstig geraakt. De middelste ook

maar die loopt op drie poten door. De afstand tussen de voorste van de drie wordt steeds groter. Ik zie niemand die voor dit tafereel verantwoordelijk is. Het schreeuwen van het laatste dier is opgehouden. Het gekerm van nummer twee verdwijnt in de verte van zijn heilloze vlucht voor de dood. Want die zal hem de komende weken waarschijnlijk tergend langzaam met helse pijnen alsnog besluisen. Als ik dichterbij het achtergebleven dier kom staar ik naar een immens gat in zijn flank. Jagers gebruiken daarvoor een soort dum dum kogels. Het beest spartelt wild met zijn poten. Het snuift snurkend met schokkerige ademstoten. Een kluwen darmen hangt uit zijn lichaam. En wat ik nog steeds voor me zie, is dat onwezenlijke beeld van de damp die opstijgt van de darmen, als ware het gekookt vlees dat zojuist uit een hete pan is gehaald. En

zijn. De buit ligt daar nog steeds op zijn zijkant snuivend, rochelend en met rollende ogen in wilde paniek te trappelen. Als ik wegloop roep ik alleen nog: *'Schiet, dat beest verdomme dood, klootzakken'*. Oh nee, ik was er niet trots op dat ik die verwensing slaakte. Ik voelde me volkomen onmachtig, ziek. En ik vroeg mij af welke macabere bezigheden ik kon bedenken die in vergelijking hiermee nog onmenselijker waren. Alles overziende vraag ik me na dergelijke voorvallen steeds af waarom ik er zo overstuur van raak. Is dat omdat ik zo' n dierenvriend ben of is het de weerzin en de haat tegen jagers? Als ik daarbij zo diep mogelijk in mijzelf kijk, kom ik er vooralsnog niet uit. Pas als ik de volgende dag zie, hoor of lees hoe dergelijke mensen in de media hun morbide bezigheden trachten te legitimeren met allerhande voorwendsels dan weet ik het toch weer zeker. De jagerhater in mij wint het

raken. Verstard heb ik het een aantal keren meegemaakt. De beelden daarvan staan op mijn netvlies ingebrand. Van die haas die getroffen werd. Die, nadat het gloeiende metaal zijn achterlichaam binnendrong, drie keer over de kop sloeg en daarna alleen nog met

ineens ruik ik het ook, die lucht van gekookt wildvlees. Althans ik neem aan dat dat zo ruikt. En ik kokhals, geef over. Daar zie ik de jagers eindelijk ook. Ze roepen wilde kreten en gebaren naar me. Ik wil ze niet zien. Ik wil niet ondergaan dat ze trots op hun buit

Foto's: Geurt Besselink.

uiteindelijk van de dierenvriend. En over een dergelijke conclusie moet ik dan weer heel lang nadenken.

Bob Hagen

DE BUIT VAN VOS(S)

De Apeldoornse politie, die nog wel eens ingezet wordt om waarnemers van De Faunabescherming tijdens de hofjacht in de gaten te houden, stond er begin januari in de Apeldoornse courant prima op.

Binnen twee dagen had ze maar liefst drie jagers aangehouden, die aan het jagen waren in een terrein, waarvoor ze geen jachtvergunning hadden. Zo zie je maar weer dat diezelfde politie, die overigens tijdens de hofjacht alleen maar wordt ingezet om de partijen uit elkaar te houden, ook onze beste vriend is.

In de krant van 8 januari stond een foto van Prins Charles te paard met daaronder de kop: *'Prins Charles breekt botje'*. Het ongeluk deed zich voor tijdens een vossenjacht in het graafschap Derbyshire in Midden-Engeland. En dat terwijl nota bene bijna de hele Britse bevolking tegen deze vorm van adellijk vermaak is. Hier gaat het volgende gezegde weer eens op: *Hoogmoed komt voor de val*. En prins Charles moet maar denken: Over een poosje loop ik dat gevaar niet meer.

In veel kranten lazen we de afgelopen maanden dat er een record aantal wilde zwijnen op de Veluwe zou zijn. Als oorzaak hiervan wordt vermeld de grote hoeveelheid beukennotjes en vooral eikels. Met die laatste worden wellicht ook de heren bedoeld, die zo graag zien dat er te veel zwijnen zijn.

Op de radio en in diverse regionale- en landelijke kranten gaat er momenteel een ingezonden stuk rond van Dominee J.W. Bok uit Vaassen. Hij haalt flink

uit naar alles wat mis is op het Kroondomein. Dat noem je nu *'Een geschenk hit de hemel'* (zie ook pagina 21).

In de Nederlandse Jager stond te lezen dat men bij de KNJV blij is met veel media-aandacht voor hun 'vak', zoals ze hun hobby plegen te noemen.

Kennelijk snappen ze het nog steeds niet. Al die aandacht komt natuurlijk door de zeer grote belangstelling die we van de media hebben gehad voor de hofjacht, het ongezonde wild eten en noem maar op. Dan gaan er natuurlijk ook journalisten over de andere kant schrijven. En dat is maar goed ook. Persvrijheid is een groot goed, waar we zuinig op moeten zijn.

'Jagers betrappt in de sneeuw' schreef het Eindhovens Dagblad. Opa, vader en zoon 'jager' dachten bij hun jachtpartij gebruik te kunnen maken van sporen in de sneeuw, hetgeen bij wet verboden is. Bovendien gebruikten ze loodhagel en hadden hun geweer gebruiksklaar in de auto liggen. Drie overtredingen ineen. Daar kwam nog bij dat geen van de heren een jachtakte of een vergunning hadden. De KNJV zal wel weer stellen dat geen van de heren lid is van hun organisatie en dat ze dus ook niet voor hun tuchtcommissie hoeven te verschijnen. Het stuk vermeld verder nog dat de opbrengst van de verkochte dieren aan de poelier naar een goed doel gaan. Zou De Faunabescherming daar ook toe behoren?

In veel kranten stonden prachtige foto's van groepen ganzen, die volgens de landbouworganisatie GLTO

voor tonnen schade aanrichten op Kampereiland. Dit zou het gevolg zijn van een algemeen verbod om op ganzen te jagen. *'Vroeger wist men het aantal dieren nog in de hand te houden met het geweer'*, zo stelt GLTO. Tegenwoordig moet dat met vuurwerk en vlaggen en dat geeft je geen kick. Want uiteindelijk is dit natuurlijk waar het hier om gaat. Niet om het verjagen van ganzen uit een grasland, want die 100.000 vogels kreeg je vroeger ook met een geweer niet weg. Bij het eerste schot vliegen ze al op. Een knal van vuurwerk of een knal van een geweer zal voor de troep ganzen op zich geen verschil maken. Voor een individueel dier echter het verschil tussen leven en (half)dood. Het gaat dus toch weer gewoon om het schieten!

Enkele jaren geleden was ik op een vergadering van jagers samen met het GLTO ergens langs de Randmeren. Daar hoorde ik dat de jagers de boeren aanmoedigen zich goed te laten horen als het schieten op ganzen verboden zou worden en dat ze ook goed de schade in beeld moesten brengen. Het ging de heren alleen maar om geld en schieten. Natuurlijk geen woord over dierenwelzijn. De jankende geluiden van deze boeren kwamen voor ons dan ook niet onverwacht.

In de Hoogeveense Courant stond weer eens een aflevering van het steeds terugkerende verhaal over

het neerleggen van vergiftigde ééndagskuikens in de strijd van de jager tegen concurrent 'de roofvogel'. Enkele honden zijn al overleden aan het eten van dit aas. Ook dit zal bij de KNJV wel weer niet bekend zijn.

In de Drentse Courant van 10 januari lazen we dat de Onafhankelijke Partij Drenthe (OPD) zich zorgen maakt over de weidevogels in deze provincie. Dit naar aanleiding van de dreiging van 48 boermarken (organisaties van grondeigenaren, voornamelijk boeren) om te stoppen met het beschermen van weidevogels. Volgens de boeren voert de overheid een slecht faunabeheer. Er komen steeds meer roofdieren zoals vos, kraai(?) en de verwilderde kat, die graag een weidevogel verschalken. Deze roofdieren mogen nog amper bejaagd worden als de Flora- en faunawet van kracht wordt. De OPD vreest dat door deze ontwikkelingen de weidevogelstand verder onder druk zal komen te staan. Ze vragen wat de gevolgen zijn voor de weidevogels en vinden dat er een vrijstelling moet komen voor de jacht op roofdieren als het gaat om de bescherming van weidevogels. Waar hebben we dat eerder gehoord??!

MOND- EN KLAUWZEER

De varkenspest woedde nog niet zo lang geleden (1997) in Nederland en een ziekte als BSE heeft de afgelopen maanden enkele bedrijven met rundvee getroffen. Maar nu is er, officieel op 21 maart, in Nederland met zekerheid mond- en klauwzeer (MKZ) vastgesteld. Een feit is dat het virus, dat deze ziekte veroorzaakt, al heel lang bekend is en dat het net als andere virussen regelmatig ergens in de wereld de kop opsteekt. Voor MKZ geldt dat dit virus zich heel makkelijk kan verspreiden door mee te liften op dieren, mensen of goederen of zelfs via de lucht. Als gevolg van de enorme mobiliteit van mensen en de vele en grootschalige veevoertuigen binnen ons land en tussen de verschillende Europese landen onderling zal het virus zich, wanneer het zich ergens manifesteert, zeer snel over een groot gebied kunnen verspreiden. De kans op een uitbraak van welke ziekte dan ook, en dus ook van MKZ, is het grootst bij dieren die dicht op elkaar leven, of die zoals in de veehouderij dicht bij elkaar worden gehouden. En als gevolg van de grootschalige intensieve veehouderij, waarbij productiviteit voorop staat en de gezondheid en het welzijn van de dieren ondergeschikt zijn gemaakt, beschikt het vee over weinig weerstand. Gelet op deze kwetsbaarheid worden via het voedsel aan landbouwhuisdieren standaard allerlei medicijnen toegediend. En aangezien er al vele jaren geleden een vaccin is ontwikkeld ter voorkoming van MKZ zou het dan ook voor de hand liggen wanneer alle landbouwdieren, die deze ziekte kunnen krijgen, zouden worden gevaccineerd. Vanwege economische motieven, namelijk het veiligstellen van de handel met onder andere Aziatische landen, heeft Europa tien jaar geleden echter bepaald dat dit vaccin niet mag worden toegepast. De landbouw heeft daarbij bewust het risico genomen dat er gemiddeld eens per tien jaar een uitbraak van MKZ zou kunnen optreden. En dat moment is nu aangebroken.

Ook de Nederlandse overheid heeft zich indertijd sterk gemaakt voor dit non-vaccinatiebeleid. Maar toen in Engeland het eerste MKZ-geval werd ontdekt heeft de overheid het 'rampenplan' uit de kast moeten trekken. Vervolgens zijn

er op grote schaal agrarische bedrijven 'preventief geruimd' ofwel zijn daar alle landbouwhuisdieren afgemaakt en afgevoerd. Ook rond bedrijven waar een ziektegeval is aangetroffen worden alle boerderijen binnen een vastgestelde afstand 'geruimd'. Deze noodmaatregelen zijn niet alleen volkomen onnodig maar door deze paniecreactie wordt ook een verkeerd beeld gegeven aan de burgers. MKZ is helemaal geen 'dodelijke' ziekte die de gehele veestapel zal uitroeien, zoals wordt gesuggereerd. Uit de praktijk is gebleken dat verreweg de meeste dieren (95%) een MKZ-uitbraak overleven. Deze dieren worden niet ziek of ze herstellen zich. Vrijwel alle dieren die nu preventief worden gedood hadden derhalve de ziekte waarschijnlijk helemaal niet gekregen. Bovendien wordt door het 'preventief ruimen' zeker niet voorkomen dat de ziekte zich toch zal verspreiden. MKZ heeft een incubatietijd van ongeveer twee weken, waardoor men met deze activiteiten altijd achter de feiten aanloopt, aangezien het virus zich in de tussentijd al via verschillende routes kan en ook zal hebben verspreid. De enige manier om de uitbraak tot stilstand te brengen is door de dieren alsnog te vaccineren. Wanneer men daartoe niet wenst over te gaan zal men het virus moeten laten 'uitwoeden', zoals dat ook met het griepvirus altijd gebeurt.

De fauna loopt gevaar

Een aantal in het wild levende diersoorten, zoals reeën, edelherten en wilde zwijnen, kunnen de ziekte eveneens krijgen. Ook voor deze dieren geldt dat de meeste exemplaren een eventuele uitbraak zullen overleven. Bovendien ontwikkelen de dieren die de ziekte hebben doorgemaakt een resistentie tegen het virus. Mocht MKZ uitbreken onder de in het wild levende dieren dan is niet-ingrijpen vanuit het oogpunt van natuurbeheer de enige juiste keuze. En het is uiteraard onacceptabel wanneer in het wild levende dieren worden gedood met als argument dat zij een risico zouden vormen voor de landbouwhuisdieren. De uitbraak van MKZ onder het vee, die het gevolg is van politieke en economische keuzes, vormt daarentegen wel een onnodig risico

Waarschuwing voor MKZ-besmetting in natuurmonument Hekenbroek bij Hoog Keppel (foto: Rob Busser).

voor in het wild levende dieren. Om een uitbraak onder het vee te voorkomen en om indirect de risico's op een uitbraak onder de in het wild levende dieren zoveel mogelijk te beperken is de beste en in feite de enige methode het opheffen van het non-vaccinatiebeleid en het preventief inenten van alle gehouden dieren die de ziekte kunnen krijgen.

Vanwege het huidige beleid, waarbij men ervoor heeft gekozen landbouw-economische belangen te laten prevaleren boven maatschappelijke belangen, zijn wij gedwongen de MKZ-uitbraak over ons heen te laten komen en zullen wij uit de natuurgebieden en het landelijk gebied moeten wegblijven om besmetting van in het wild levende dieren zoveel mogelijk te voorkomen. En terwijl natuurbeheerders overal in het land hun terreinen voor het publiek hebben afgesloten konden de jagers zoals te verwachten was niet de zelfdiscipline opbrengen om uit eigen beweging alle leden op te roepen per direct te stoppen met de jacht en andere buitenactiviteiten. De KNJV riep haar leden slechts op 'terughoudend' te zijn. Het ministerie van Landbouw heeft daarom in de namiddag van 22 maart uiteindelijk alsnog een jachtverbod afgekondigd.

Jan Bouterse en Rita Stockmann

DE WILLEKEUR REGEERT

OP HET KROONDOMEIN

De laatste weken is er grote landelijke aandacht voor de drijfjacht op wilde zwijnen op het kroondomein. Een kamermeerderheid is van mening dat het intensief bijvoeren van wilde zwijnen niet door de beugel kan. Zeker niet om tot populaties te komen die de natuurlijke draagkracht van het terrein met driehonderd procent overschrijden. En dat louter om de koninklijke familie en haar buitenlandse jachtgasten enkele dagen van wreed vermaak te bezorgen tijdens een vijftal jachtpartijen, waarna de rest van het gefokte zwijnenoverschot door professionals uit de weg moet worden geruimd.

Ondanks alle publiciteit rondom de drijfjacht weten bezoekers en omwonenden van het kroondomein dat dit wrede 'vermaak' slechts het topje van de ijsberg is van de wantoestanden en willekeur die het kroondomein beheersen. Het personeel van het kroondomein en ondersteunende politiediensten lijken ervan uit te gaan dat het gebied een staat binnen de staat der Nederlanden vormt, waar eigen wetten en regels gelden die naar eigen inzicht toegepast en geïnterpreteerd kunnen worden.

Maar weinigen durven het aan daartegen hun stem te verheffen. Veel mensen die op het kroondomein wonen zijn afhankelijk van de Oranjes voor de huur of erfpacht van hun huis of ondergrond en weten dat de beëindiging daarvan snel dichterbij kan komen wanneer kritiek wordt geleverd. En hoewel er dus alle aanleiding is tot kritiek, wordt die zelden gehoord. Ik woon zelf al 21 jaar in het kroondomein en heb me tot vandaag niet vrij gevoeld mijn kennis over de botte willekeur in het gebied naar buiten te brengen. Toch denk ik dat het nodig is dat meer mensen op de hoogte raken van de feodale toestanden die ons mooiste natuurgebied nog altijd beheersen. De kroondomeinen zijn in 1959 door Wilhelmina geschonken aan de Nederlandse bevolking, waarbij het genot van de jacht aan de Oranjes voorbehouden bleef. Waarom aan dat 'genot' een sluiting van het gebied van 15 september tot 25 december moet vastzitten, terwijl er vijf maal gejaagd wordt, is niet uit te leggen in een moderne tijd en wordt in geval van kamervragen door de premier weggemasseerd of met de mantel der liefde-voor-het-koningshuis bedekt. Alles wat de hofjacht betreft trouwens. Vorige week wist premier Kok op radio 1 te melden dat de drijfjacht de 'meest humane vorm is om dieren te doden' en dat 'de drijfjacht zorgvuldig wettelijk geregeld is'. Ik ben geen wetgeleerde, maar weet zelfs als leek dat de zwijnendrijfjacht in de gehele Jachtwet niet voorkomt, laat staan goed geregeld is. De politiek wordt domweg voor het lapje gehouden waar het de

Foto: Niko Koffeman.

koninklijke privileges betreft en vragen daarover worden niet op prijs gesteld. Premier en staatssecretaris behandelen het parlement zeer hautain als ze melden dat ze geen plannen hebben om de drijfjacht te verbieden omdat die humaan en effectief zou zijn, terwijl uit openbaar wetenschappelijk onderzoek blijkt dat het tegendeel het geval is.

De arrogantie van de beheerders van het kroondomein zoals die van de opperhoutvester en het toezichthoudend personeel neemt soortgelijke vormen aan, vooral tijdens het jachtseizoen, wanneer ze naar believen lijken te kunnen beschikken over de kritiekloze ondersteuning van enige blikken regio-politie die voor dit soort evenementen moeiteloos opengetrokken lijken te kunnen worden en wat regimenten Koninklijke marechaussee, dienst beveiliging diplomatieke dienst en koninklijk huis. Aangevuld met specialisten die met zeer geavanceerde apparatuur het GSM verkeer kunnen uitpeilen, af luisteren en storen tijdens en rond de jachtpartijen.

Met name wandelaars en ruiters worden de dupe van het vergaande superioriteitsgevoel dat de dienaren des konings aan de dag leggen, en dat lijkt

Faunabeschermers die zich een meter van het pad begeven worden onherroepelijk op de bon geslingerd (foto: Rita Stockmann).

te stammen uit hetzelfde verre verleden toen ook de drijfjacht bedacht werd.

Meer dan eens heb ik meegemaakt dat jachtopzichters en parkpersoneel zich te buiten gaan aan machtswellust door mensen op ontwaarde wijze op de bon te slingeren als die zich per ongeluk een meter uit het pad bevonden met hun paard, argeloos een gebied inwandelden dat zojuist afgesloten was voor de jacht of met hun hondje liepen te wandelen op een wijze die het parkpersoneel niet beviel. Enkele weken geleden nog werd een kunstbeoordelingscommissie weggeblaft door de marechaussee, na een lange trein- en busreis vanuit Amsterdam om een aantal bronzen boomstronken in het park te bezichtigen. *'Niks mee te maken, eerst toestemming vragen aan het koninklijk jachtdepartement in drievoud en dan gewoon terugkomen; nee, u mag geen zestig meter van het pad af, gaat maar gewoon terug naar Amsterdam'*. Een wegens de drijfjacht aanwezige cameraploeg van RTL nieuws filmde de onthutste kunstbeoordelaars, die onverrichterzake terug konden naar Amsterdam. Niet te rijmen met de Majesteit bedacht in datzelfde Amsterdam...

Faunabeschermers die zich een meter van het pad begeven worden onherroepelijk op de bon geslingerd, en als het uitkomt om leden van het koninklijk gezelschap uit beeld te houden worden ze zelfs door de regio-politie op regelrechte valse aanklachten gearresteerd en afgevoerd. Tot veroordelingen komt het niet, wel tot stigmatiserende voorwaardelijke sepot in de samenwerking tussen jacht-

opzichters, politie en justitie. Kennissen van de opsporingsambtenaren en hoogwaardigheidsbekleders kunnen tezelfdertijd straffeloos de wet overtreden. Lopen die met loslopende honden door het domein, dan wordt hen geen strobreed in de weg gelegd, omdat de honden 'onder appèl' zouden staan. Via een uitvoeringsregeling is het sinds 1977 voor deelnemers aan de drijfjacht verplicht jaarlijks via een schertsexamen een zogeheten zwart-wildbrevet te behalen, maar hoewel buitenlandse jachtgasten daarvan pas sinds 1997 door het kabinet van werden vrijgesteld, hebben in de tussenliggende 20 jaar talloze buitenlandse jachtgasten deelgenomen aan de drijfjacht zonder dat ooit één van de talrijk aanwezige opsporingsambtenaren op het idee kwam om Koning Juan Carlos, Prins zur Lippe, Margrethe van Denemarken of Koning Carl Gustav eens te controleren op het bezit van het zwart-wildbrevet. Faunabeschermers werden in diezelfde periode wel gecontroleerd op het bandenprofiel van hun vrijwel nieuwe auto's of op het al dan niet terechte gebruik van hun mistlampen. Waar normale stervelingen zich als wandelaar of ruiter ruim drie maanden in het mooiste seizoen van het jaar elders moeten verpozen, doen onze jonge prinsen in jeeps aan joyriding in dit natuurgebied en geven hun ouders zich met elkaar over aan grootschalige verstoring van alle dieren, ook die waarop wettelijk gezien niet gedreven mag worden.

Daarbij komt het voor dat bestuurders worden ingezet waarvan de jachttakte is ingetrokken omdat ze zich bij herhaling schuldig hebben gemaakt aan over-

treding van de Jachtwet. Jagers die op oudjaarsdag de gewoonte hebben om onder camouflage van het vuurwerk-geknaal vanuit Vaassen illegaal reeën te schieten in de Motketel, het gebied van het kroondomein waarin ik woon, kunnen straffeloos hun gang gaan, de bijzondere opsporingsambtenaren kijken graag de andere kant op. Ik heb het persoonlijk meegemaakt dat twee reeën waarvan ik met heel veel plezier had vastgesteld dat ze met grote regelmaat in mijn weiland kwamen eten, op mijn terrein werden doodgeschoten door een jager die daar niets te zoeken had, en tegen wie niet werd opgetreden nadat ik de kwestie bij de toezicht-houders meldde.

Er zijn tal van ernstige incidenten bekend in het gebied die met de mantel der liefde bedekt worden. De jachtopzichter die heimelijk vier banden van een journalist lek stak toen die verslag wilde doen van een hofjacht. De jagermeester die een jachtopzichter dood schoot tijdens de drijfjacht. De jachtopzichter die op de openbare weg tegen alle regels in het vuur opende op iemand die zijn bevel tot stoppen negeerde. En de talloze keren van openlijk machtsmisbruik waarbij nietsvermoedende natuurliefhebbers op de bon geslingerd worden op een toon die meer weg heeft van een salvo van een executiepeloton dan van een overheidsambtenaar die gedragscorrigerend wil optreden. Ikzelf ben een aantal malen geverbaliseerd en geïntimideerd omdat ik me met mijn paard een meter buiten het ruiterpad zou bevinden.

Ik ontving van de Opperhoutvester van H.M. de Koningin, de heer Kuper, onlangs zelfs een brief op poten waarin hij me dreigde me de toegang tot de kroondomeinen in hun geheel te ontzeggen, een taak die logischerwijs is voorbehouden aan de onafhankelijk rechter, zeker waar sprake is van openbaar terrein en alleen als er sprake zou zijn van een gereede aanleiding. De keer dat Kuper een vriendin van mij in levensgevaar bracht toen zijn loslopende hond, nadrukkelijk niet onder appèl, haar paard tot steigeren

Reeën in de Motketel, het gebied in het kroondomein waarin jagers straffeloos hun gang kunnen gaan. De bijzondere opsporingsambtenaren kijken hier graag de andere kant op (foto: Geurt Besselink).

bracht leverde haar wel ernstige kneuzingen op, maar geen excuses van de opperhoutvester.

De feodale gezagsverhoudingen en de uitwassen waar die toe leiden in de richting van het publiek, zouden eindelijk

eens in de revisie moeten op de rand van de 21e eeuw. Afschaffing van de drijfjacht en het intensieve fokken van bejaagbare dieren in het gebied zouden een belangrijke eerste stap zijn naar normalisatie van de verhoudingen. Wanneer het jachtspeeltje uit beeld

verdwijnt kan het kroondomein weer het gehele jaar toegankelijk zijn voor haar eigenaren, de Nederlandse bevolking. De opsporingstaken en het vuurwapenbezit van de zogenoemde jachtopzichters kunnen drastisch worden teruggebracht en in navolging van Staatsbosbeheer kan de man met het geweer worden omgeschoold tot 'gastheer in het groen'. Een sociaal democratische premier en staatssecretaris die nota bene van hun congres de opdracht hebben een einde te maken aan de feodale misstanden rond het Loo, zouden hun principes eindelijk eens serieus moeten nemen, in plaats van slaafs op te komen voor de belangen en privileges van een kleine minderheid en de willekeur die daaruit voortvloeit jegens anderen.

Ds. J.W. Bok

Drie wilde zwijnen steken in alle rust een pad over in de kroondomeinen (foto: Geurt Besselink).

DE KROONDOMEINEN

Stil nou Marietje, bromt vader. Ook andere aanwezigen kijken het kind en de vader geërgerd aan. Het licht dimt langzaam en met spanning wordt er gewacht op wat komen gaat. Bijna alle plekken zijn bezet en iedereen heeft wel een kijkertje bij zich, maar op het toneel is nog niets te zien. Het geduld van de aanwezigen wordt op de proef gesteld. Dan doorbreekt een geluid de stilte. Het geluid is afkomstig van de parkeerplaats en het blijkt een autoportier, dat wordt dichtgegooid. Nog meer mensen komen op de plek af. Nogmaals kijken de toeschouwers tevergeefs of zich langs de bosrand een hert of een hinde laat zien.

Het is begin oktober en de bronst van de edelherten is aan de gang. Het kroondomein is op 15 september op slot gegaan en natuur-liefhebbers proberen nu achter een rietscherm een glimp van een hert op te vangen. Er is veel animo. De kijkgaten zijn allemaal bezet en de parkeerplaats staat vol met auto's. Het 'wild-observatiepunt' staat nabij de kruising Elspeterweg/Elburgerweg, aan de rand van het wildraaster. Vandaar kijk je de heide over en aan de bosrand lag vroeger een wildwei. De heren laten zich niet zien of horen en teleurgesteld verlaten al enkele mensen de 'tribune'. De zon is al geruime tijd onder als er diep in het bos een geweer-

schot klinkt. Een jager of jachttopziener is in het veld. Twee avonden terug zat ik nog in het Deense kroondomein. Daar was het schouwspel van de bronst goed te volgen en stoorden de dieren zich niet aan de recreanten. Twee mannetjes gingen bijna in gevecht met elkaar. Nu ik hier in het Nederlandse kroondomein bij de rietmat sta, besef ik eigenlijk pas goed hoe groot de contrasten zijn.

De Veluwse herten zijn schuw en het kroondomein gaat ook nog achter slot en grendel voor het Nederlandse volk. Op de openbare wegen en langs de rasters probeer je iets van de bronst mee te maken. Het Deense kroondomein mag je dag en nacht betreden en de herten kijken niet op of om als wandelaars of joggers langs komen. Maar als de jachttopziener met zijn jeep voorbij rijdt gaan alle koppen de lucht in. Er wordt namelijk alleen in de ochtend gejaagd en vanuit de auto. Hierdoor worden de bezoekers niet gezien als gevaar maar juist de auto wordt geassocieerd met dood en verderf. Tijdens een wandeling kan het gebeuren dat er een hert wordt geschoten (alleen door

het personeel). Het dier wordt niet ontweid, maar direct afgevoerd. Het is er de gewoonste zaak van de wereld. Het gebied, dat parkachtig aandoet, is er voor de recreant en niet voor een selecte groep mensen.

Stel je voor dat het kroondomein niet op de Veluwe had gelegen maar in het groene hart van de Randstad. Dan was de situatie nu heel anders geweest. De westerlingen hadden deze verboden niet geaccepteerd en de politiek had zich er al lang mee bemoeid. Hier in het oosten van het land (ik ben zelf Veluwenaar) vinden we het blijkbaar normaal of accepteren we het. Ik heb zelfs nog meegemaakt dat het kroondomein gesloten was van 15 september tot 1 april! Daar kwam nog bij dat je er niet eens mocht fotograferen. Ik denk dat dit ongeveer 16 jaar geleden was. Onlangs kwam ik een andere fotograaf tegen die ook zijn ergernis uitsprak over het sluiten van het kroondomein tijdens de meest interessante en indrukwekkendste periode van het jaar. Met zijn leus wil ik besluiten: *'In naam van Oranje, doe open dat bos'*.

Geurt Besselink.

